

Assessing the Sociocultural Impacts of Establishing a Library-based Book Café in the Vanak Village (Deh-e Vanak) Neighborhood of Tehran

Ahmad Ghiasvand *

Associate Professor of Sociology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Abstract

In contemporary times, the cultivation and advancement of libraries hold substantial importance as indicative markers of cultural progress. This research endeavors to examine the cultural and social implications arising from the establishment of a library within the Vanak village neighborhood of Tehran. The study employs a theoretical framework grounded in the human-environment perspective, focusing on three key areas of intervention: changes in the local community, leisure opportunities, and reading behavior. The ensuing analysis encompasses the assessment of social, cultural, economic, and physical consequences. Methodologically, the study employs a two-fold approach, employing thematic analysis as the primary methodology, followed by a supplementary survey method. The negative aftermath of constructing the library primarily manifests in diminished street-level safety for patrons, reduced psychological comfort of neighbors, conflicts between neighbors and library patrons, and parking space challenges for residents. Conversely, the positive ramifications encompass enhanced accessibility to the library space, improved academic performance among students, increased prosperity of businesses neighboring the project, the fortification of institutional social capital through coupling school-library connections, mitigation of social harm, and heightened cultural awareness within the neighborhood. Lastly, to mitigate adverse consequences and amplify positive effects, the study proposes four potential scenarios for future project developments: failure, compensation, welcome, and hope.

Keywords: Assessment of Social and Cultural Consequences, Reading Behavior, Library, Vanak Village Neighborhood

This article is extracted from a research that was done with the financial support of Tehran Municipality.

* Corresponding Author: ah.ghiasvand@atu.ac.ir

How to Cite: Ghiasvand, A. (2024). Assessing the Sociocultural Impacts of Establishing a Library-based Book Café in the Vanak Village (Deh-e Vanak) Neighborhood of Tehran, *Journal of Urban and Regional Development Planning*, 8(27), 1 -45.

Introduction

In the majority of urban projects overseen by the Tehran Municipality, it is pertinent to surpass purely economic and urban planning considerations and instead address the environmental, social, and cultural implications. Accordingly, the Vanak village neighborhood currently features approximately two libraries in its T-1 phase. The proposed undertaking, spearheaded by the "Technical and Civil Assistant" of Tehran Region 3 municipality, entails the construction of a library in the form of a book cafe. This initiative aims to bolster cultural advancement, foster an increase in per capita reading rates, and mitigate the detrimental social effects within the T-0 stage. Consequently, this research poses a crucial query for the subsequent T+1 stage: What are the cultural, social, economic, and physical consequences of erecting a book cafe for the inhabitants of Vanak village neighborhood? Thus, the primary objective of this study is to anticipate and examine the positive and negative aftermaths associated with constructing a library at the neighborhood level in Vanak village. Such endeavors strive to enhance the efficiency and efficacy of the library's construction while concurrently fostering the improvement and development of a reading culture.

Literature review

The conceptual framework of this study draws inspiration from the "human-environmental approach," which is substantiated by numerous theories within the domains of architecture, social environment, landscape, and environmental psychology. In accordance with the triple model of "individual-environment-local community," the social and cultural repercussions resulting from the establishment of the Vanak village library are evaluated through the lens of three key variables: the audience, the neighborhood community, and the physical environment. Subsequently, an assessment of the social, cultural, economic, and physical consequences was conducted.

Methodology

Based on the pragmatism paradigm, the research design employed in this study is reflective of a mixed-method approach, specifically categorized as a "social and cultural impact assessment." To that end, the research methodology comprised two distinct stages. Initially, a thematic analysis approach was employed, entailing interviews with

key stakeholders encompassing municipal managers, experts from Region Three, councilors, cultural enthusiasts, local activists, school teachers, and residents residing in close proximity to the construction site. This purposeful sampling enabled a comprehensive exploration of the needs, attitudes, and consequences associated with the construction of the Vanak village library within the Deh-E-Vanak neighborhood. Subsequently, a questionnaire-based survey method was utilized to evaluate reading behavior, social needs of the residents, and the wider implications of the project. Employing a multi-stage sampling technique, the statistical population for this phase of the study encompassed all individuals aged 12 years and above residing within the Vanak village neighborhood, who could potentially benefit from the library. Considering a desired level of precision, the sample size was estimated to be 350 respondents, employing Cochran's formula.

Results

In this study, the scenario method was employed to forecast the potential outcomes of the development endeavors and to envision effective strategies for the Vanak village library's growth and development. Accordingly, based on varying degrees of "cultural program" implementation by the municipal authority and levels of "social participation" exhibited by the Vanak village residents, four scenarios can be projected for the project's future trajectory:

1. Failure scenario: This scenario emerges as a consequence of a feeble cultural program executed by the urban administration of Region 3, coupled with minimal motivation and limited social engagement from the community post-library inauguration. As a result, the library space and facilities experience underutilization, ultimately leading to project instability over the long term.
2. Compensation scenario: This scenario considers the optimal utilization of existing urban spaces owned by the Region 3 municipality. Such an approach prevents redundancy and fiscal wastage, while simultaneously fostering the cultivation of awareness and cultural enrichment among the residents of Vanak village.
3. Reception scenario: In this scenario, characterized by the cultural maturation and advancement of the Vanak village neighborhood, the community displays embracing behavior towards the library. Consequently, the library's purpose and activities align with a

"neighborhood-oriented" focus. Consequently, it becomes imperative to undertake measures encompassing people-centered interaction, motivational strategies to encourage library usage, neighborhood management techniques, and the provision of diverse ancillary activities to enhance social participation within this cultural milieu. Ultimately, this scenario fosters the successful cultivation of a reading culture.

4. Hope scenario: This scenario illustrates the gradual familiarity and utilization of the library by diverse patrons, as per their individual needs. With sustained implementation, this situation holds potential for cultural development and the advancement of a reading culture within the Vanak village community, as well as Region 3 of the municipality. Consequently, the effects and outcomes of such an optimistic scenario, primarily driven by "specialized and extra-neighborhood activities," give rise to cultural enrichment and the widespread promotion of reading.

ارزیابی تأثیر اجتماعی و فرهنگی احداث کتابخانه (کافه کتاب) محله ده ونک در شهر تهران

احمد غیاثوند* دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

چکیده

امروزه توجه به رشد و توسعه کتاب و کتاب‌خوانی یکی از شاخص‌های توسعه فرهنگی یک جامعه محسوب می‌گردد. پژوهش حاضر باهدف بررسی آثار و پیامدهای فرهنگی و اجتماعی احداث کتابخانه در سطح محله ده ونک شهر تهران انجام شده است. با عنایت به رویکرد انسانی - محیطی، می‌توان سه تغییرات مداخله‌ای شامل: اجتماع محلی، فرصت‌های فراغتی و رفتار کتاب‌خوانی موردتوجه قرار داد و درنهایت به سنجش تأثیرات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و کالبدی این اقدام توسعه‌ای پرداخت. در مطالعه حاضر ابتدا از روش تحلیل تماتیک و بعد از روش پیمایش استفاده شده است. در میان آثار مختلف احداث کتابخانه، پیامدهایی از قبیل کاهش ایمنی عبور مراجعان در سطح خیابان، کاهش آسایش روحی و روانی همسایگان پروژه، درگیری بین همسایگان و مراجعان کتابخانه به خاطر مزاحمت، مشکل جای پارکینگ همسایگان پروژه از مهم‌ترین پیامدهای منفی بعد از تأسیس کتابخانه ده ونک محسوب می‌شوند. از سوی دیگر آثاری از قبیل بهبود دسترسی به فضای کتابخانه، موفقیت محصلان در امتحانات و کنکور، رونق کسب‌وکار مجاور پروژه، افزایش سرمایه اجتماعی نهادی از طریق ارتباط بین مدرسه و کتابخانه، کاهش آسیب‌های اجتماعی و بالا رفتن سطح آگاهی و توسعه فرهنگی محله از مهم‌ترین پیامدهای مثبت توسعه و احداث کتابخانه می‌باشند. با عنایت به رخدادهای احتمالی آینده پروژه، برحسب دو عامل مهم «نحوه برنامه‌ریزی و مدیریت اجرایی» و نیز «نحوه جلب رضایت و مشارکت اجتماعی»، چهار سناریوی شکست، جبران، استقبال و امید برای کاهش پیامدهای منفی و افزایش آثار مثبت می‌توان پیش‌بینی نمود.

کلیدواژه‌ها: ارزیابی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی، رفتار کتاب‌خوانی، کتابخانه، سناریونویسی، محله ده ونک.

این مقاله برگرفته از پژوهشی است که با حمایت مالی شهرداری منطقه سه شهر تهران انجام گرفته است.
* نویسنده مسئول: ah.ghyasvand@atu.ac.ir

مقدمه

در طول تاریخ، کتاب به‌عنوان یار و مونس‌ی مهربان و دانا برای اهل اندیشه و امروزه مطالعه و کتاب‌خوانی به‌عنوان یک فعالیت فرهنگی، از شاخص‌های مهم میزان مصرف کالاهای فرهنگی در هر جامعه به‌حساب می‌آید که به تدریج منجر به سبک زندگی افراد می‌گردد. پی‌یر بوردیو (۱۹۸۴) بحث مربوط به مصرف کالا را به این موضوع معطوف کرد که چگونه مصرف به ابزاری برای نشان دادن تمایزهای اجتماعی تبدیل شده است (Bourdieu, 1984). به اعتقاد بوردیو مصرف فرهنگ «خواه آگاهانه و عمدتاً و خواه ناآگاهانه و ناخواسته این کارکرد اجتماعی را دارد که تفاوت‌های اجتماعی را مشروعیت می‌بخشد» (استوری، ۱۳۸۶: ۲۶۸). ویلن نیز در کتاب «نظریه طبقه مرفه»، طبقه مرفه بورژوازی جدیدی را در آمریکا شناساند که کالا را برای تعریف کردن خود و جایگاه اجتماعی‌اش مصرف می‌کردند (Veblen, 1953). بر این اساس، امروزه تحلیل پدیده‌های اجتماعی از فعالیت‌های تولید به فعالیت‌های مصرفی در حال انتقال بوده (بازی و چاوشیان، ۱۳۸۱) و نیز هویت اجتماعی افراد بیش‌تر متأثر از میزان مصرف فرهنگی آن‌ها می‌باشد (Bocock, 1993).

در این میان شاخص کتاب‌خوانی به‌عنوان مصرف فرهنگی، (معیدفر، ۱۳۸۸) یکی از مهم‌ترین جنبه‌های بیرونی مؤثر بر افزایش میزان مراجعه و استفاده از کتابخانه‌های عمومی، یعنی نحوه استقرار و توزیع جغرافیایی این‌گونه کتابخانه‌ها در بافت شهرها، از اهمیت بسزایی برخوردار است که چنانچه بر اساس اصول، ضوابط و استانداردها صورت نپذیرد، بی‌رغبتی و بی‌انگیزگی افراد به مراجعه و استفاده از کتابخانه را به همراه خواهد داشت. روشن است که بی‌توجهی به مؤلفه‌های مکان‌یابی کتابخانه‌های عمومی به هنگام احداث این‌گونه کتابخانه‌ها، تمامی تلاش‌های بعدی در زمینه تجهیز مجموعه و ارتقای سطح خدمات در کتابخانه‌های عمومی را بی‌ثمر خواهد ساخت.

بر اساس تازه‌ترین آمار ارائه‌شده توسط نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، در حال حاضر ۳۷۲۰ باب کتابخانه عمومی شامل ۲۷۳۲ باب کتابخانه نهادی، ۸۵۴ باب کتابخانه

مشارکتی، ۲۷ باب کتابخانه مستقل و ۱۰۷ باب سالن مطالعه در سطح کشور به ارائه خدمات کتابخانه‌ای می‌پردازند که از این تعداد ۱۴۲۸ برای استان تهران و به‌طور خاص ۱۶۷ کتابخانه مربوط به شهر تهران می‌باشد که در این میان ۱۲۶ کتابخانه به‌صورت «مشارکتی» و بقیه در قالب «نهادی» اداره می‌گردد (سایت نهاد کتابخانه عمومی، خرداد؛ ۱۴۰۱). در واقع شهرداری تهران با داشتن این منابع، فضا و امکانات مختلف کتابخانه‌ای از این ظرفیت و پتانسیل لازم برخوردار است که با افزایش کارایی و ارتقاء عملکرد خود از یکسو و دستیابی به راه‌ها و راهکارهای نوین گسترش و ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی شرایط تحقق و نهادینه کردن آن را در سطح مناطق و محله‌های مختلف فراهم آورد. در همه پروژه‌های انجام‌شده در سطح شهر تهران، در کنار تمام آثار مثبتی که این پروژه‌ها داشته‌اند، همواره وجود یک سری مشکلات، به‌ویژه مشکلاتی که در برقراری ارتباط با مردم و جلب مشارکت ایشان به وجود آمده، پروژه‌های مذکور را چه در مرحله اجرا و چه در مراحل بعداز آن با چالش‌هایی مواجه ساخته و از سوی دیگر موجبات نارضایتی بخشی از جمعیت را فراهم آورده است. بر همین اساس، در عمده پروژه‌های شهری که شهرداری تهران مسئولیت اجرای آن‌ها را بر عهده دارد، نیاز به نوعی فراتر رفتن از معیارهای اقتصادی و شهرسازی و توجه به آثار و پیامدهای محیطی، اجتماعی و فرهنگی طرح‌ها احساس می‌شود (فاضلی، ۱۳۹۵).

پژوهش حاضر به دنبال «ارزیابی تأثیر اجتماعی و فرهنگی احداث کتابخانه ده ونک» در منطقه سه شهرداری می‌باشد. طبق بررسی به‌عمل آمده در سطح محله ده ونک در مرحله T-1 حدود ۲ کتابخانه وجود دارد؛ نخست، کتابخانه مربوط به «امامزاده قاضی الصابر» و دیگری مربوط به «باغ ایرانی ده ونک» (خیابان شیخ بهایی شمالی) که در حال فعالیت می‌باشند. البته طبق بررسی علمی به‌عمل آمده بعد از کرونا مراجعه‌کنندگان به کتابخانه باغ ایرانی کاهش یافته است و نیز کتابخانه امامزاده دارای کتب و فضای محدود برای مطالعه می‌باشد و نیز کتب کتابخانه، قابل امانت نمی‌باشند. با توجه به وضعیت محله در T-1 و نیز اقدامات توسعه‌ای معاونت فنی و عمران منطقه ۳ شهرداری مبنی بر ایجاد کتابخانه ده ونک، در جهت افزایش سطح ارتقاء فرهنگی و افزایش سرانه کتاب‌خوانی محله و نیز

کاهش آثار آسیب‌های اجتماعی، احداث کتابخانه با عنوان «کافه کتاب» در مرحله T-0 می‌باشد. «محلّه ده ونک به عنوان یکی از محلّه‌های قدیمی شمیران، از جمله محلّه‌هایی است که هنوز حالت قدیمی خود را حفظ کرده است و می‌توان محلّه‌ای سنتی، با سطح اقتصادی و فرهنگی پایین و نیز تا حدی پرآسیب از آن یاد نمود» (مصاحبه با مدیر محلّه ده ونک، ۱۴۰۱). همچنین در بحث از ارزیابی میزان پاسخ دهنده‌گی شاخص‌های اجتماعی، کارکردی و زیست‌محیطی پایداری محلّه ده ونک، به‌جز شاخص‌های سبزی‌نگی و تعلق خاطر، سایر شاخص‌ها در محلّه نامطلوب بوده و نیازمند ساماندهی می‌باشند (بهزادفر و همکاران، ۱۳۹۶). از آنجایی که ارزیابی و فرایند شناسایی تأثیرات آتی یک فعالیت جاری یا پیشنهادشده بر افراد، سازمان‌ها و نظام‌های اجتماعی کلان از اهمیت بسزایی برخوردار است این مطالعه به ارزیابی آثار اجتماعی و فرهنگی احداث کتابخانه ده ونک در سطح منطقه ۳ شهرداری می‌پردازد. در واقع آنچه می‌توان جنبه پروبلماتیک این پژوهش در دوره زمانی T+1 از آن یاد نمود اینکه احداث و ایجاد کافه کتاب ده ونک چه پیامدهایی فرهنگی و اجتماعی برای محلّه و ساکنان آن به همراه دارد؟ البته بررسی مشارکت افراد محلّه در گرو مطابقت با نیازها و انتظارات فرهنگی، امکانات فرهنگی منطقه و... می‌باشد تا شاهد استقبال بیشتر و استفاده بهتر شهروندان منطقه از برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی موردنظر بود. چه بسا مبالغ بسیاری صرف احداث، توسعه و تجهیز کتابخانه ده ونک گردد؛ اما جمعیت ساکن در آن محلّه نتوانند از آن بهره‌برداری لازم را ببرند و به دنبال نیازهای فرهنگی و اجتماعی دیگری باشند. از این رو می‌توان هدف این طرح را پیش‌بینی و بررسی پیامدهای فرهنگی و اجتماعی متأثر از احداث کتابخانه در سطح محلّه ده ونک دانست تا بتوان بر کارایی و اثربخشی احداث کتابخانه افزود و به بهبود و توسعه فرهنگ کتاب و کتاب‌خوانی کمک نمود.

ادبیات و پیشینه پژوهش

- توصیف و شناسایی اقدام توسعه‌ای

منطقه ۳ شهرداری تهران یکی از مناطق شهری تهران این منطقه با مساحتی بالغ بر ۳ هزار

هکتار، در پهنه شمال شهر تهران واقع شده است؛ از لحاظ وسعت در مناطق ۲۲ گانه تهران در رتبه هشتم شهر تهران قرار دارد و ۴/۵ درصد از کل وسعت شهر تهران را شامل می‌شود. این منطقه شهرداری تهران دارای شش ناحیه و دوازده محله است. «محله ده ونک در غرب منطقه ۳ و در ناحیه ۱ این منطقه واقع شده و بالغ بر ۱۳۹/۵ هکتار مساحت و بیش از ۱۶۱۱۱ نفر جمعیت دارد. این محله، محله‌ای است قدیمی با هسته روستایی و باغ‌ها نماد آن محسوب می‌گردند (رحمتی، ربیعی فر، ۱۳۹۳). ده ونک در سال ۱۳۵۹ در محدوده تقسیمات شهر تهران قرار گرفته است. پهنه‌های سبز زراعی و باغات میوه آن علاوه بر هسته نیمه روستایی - نیمه شهری آن زبانزد عام و خاص بوده است. این محله تنها هسته قدیمی باقیمانده منطقه ۳ است که نسبت به سایر هسته‌های کهن منطقه کمترین میزان دخل و تصرف در آن صورت گرفته است و به دلیل دور ماندن از ترافیک عبوری منطقه، مجاورت با پهنه‌های سبز منطقه، وجود توپوگرافی ویژه، قرارگیری در محور پیاده و اتصال به قطب گردشگری منطقه، وجود قنات‌ها، رودخانه و مسیل‌ها، در پیرامون، موقعیت استراتژیک ویژه‌ای دارد» (بهزادفر و همکاران، ۱۳۹۶).

احداث کتابخانه ده ونک در راستای سیاست‌های توسعه محلی و ارتقای فضاهای فرهنگی منطقه ۳ شهر تهران می‌باشد. اقدام توسعه‌ای احداث کتابخانه (کافه کتاب) در سطح ناحیه ۱، محله ده ونک، خیابان شرافتی و در کوچه نهم انجام می‌گردد. با توجه به اینکه فضای کنونی احداث کتابخانه ساختمانی قدیمی و متروکه می‌باشد برای بهره‌برداری از آن نیاز بدین اقدامات دارد: طبقه اول: بخش مخزن، بخش اداری کتابخانه و فضای مطالعه (قرائت‌خانه) به صورت تفکیک شده می‌باشد. طبقه دوم: فضای Co-Working Space و اتاق استراحت (Rest Room) و طراحی و نصب کیوسک تلفن جهت مکالمه مخاطبین و سرویس بهداشتی. فضای کافی شاپ: احداث کافی شاپ در محوطه حیاط (Café Outdoor) همراه با آلاچیق‌های مختلف و همچنین طراحی و ساخت تراس مسقف در کنار کافه می‌باشد.

شکل ۱. موقعیت محله ده ونک در منطقه ۳ و محل احداث کتابخانه

یکی از مهم‌ترین گام‌ها در دامنه‌یابی، مشخص کردن ذینفعان است؛ یعنی گروه‌هایی را که به نظر می‌رسد از اقدام توسعه‌ای منتفع می‌شوند (برندگان) یا زیان می‌بینند (بازندگان) شناسایی نمود که در این راستا می‌توان به افراد، سازمان‌ها و ساختار اجتماع اشاره داشت. در این مطالعه برندگان طرح شامل: مراجعان به کتابخانه و افراد علاقه‌مند به مطالعه کتاب و فعالیت‌های فرهنگی، کلیه ساکنان محله ده ونک و نیز سایر محلات و مناطق نزدیک بدین منطقه، معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری به خاطر رسیدن به اهدافشان برای برنامه‌ریزی فرهنگی و افراد و مسئولان تأمین‌کننده برنامه‌های فرهنگی و آموزشی منطقه سه و نیز شهر تهران. در مقابل بازندگان طرح عبارت‌اند از: ساکنان محله ده ونک به خاطر تحمیل بار رفت‌وآمد، ترافیک، شلوغی، ازدحام جمعیت، خانواده‌های ساکن کوچه نهم منتهی به کتابخانه به خاطر باریکی کوچه، بن‌بست بودن و تحمیل شلوغی و رفت‌وآمد افراد غریبه، برخی از مغازه‌دارها به خاطر تغییر کاربری‌های محیطی.

در بحث از مرور تحقیقات گذشته، برخی از مطالعات صورت گرفته در زمینه وضعیت کتابخانه‌ها، مشکلات و پیامدهای توسعه آن‌ها به شرح زیر است:

پژوهش «ارزیابی تأثیر اجتماعی احداث، تکمیل و تجهیز کتابخانه‌های سطح منطقه ۱۸» (مطالعه موردی کتابخانه ۱۵ خرداد) توسط «فاطمه فرشی صبح‌خیر» در سال ۱۳۹۰ در بین سه دسته از افراد: ۱- ساکنین محله تولید دارو در ناحیه یک ۲- مراجعین به کتابخانه ۳

- کلیه مطلعین محلی و مدیران حوزه شهرداری و نهادهای مرتبط با این پروژه و سازمان‌های مردم‌نهاد نشان می‌دهد که مهم‌ترین پیامدهای مثبت عبارت‌اند از: گذراندن مطلوب‌تر اوقات بیکاری شهروندان به‌ویژه نوجوانان و جوانان، افزایش میزان توجه به کتاب و میزان مطالعه در بین شهروندان، ارتقاء منزلت اجتماعی و فرهنگی محله، گسترش تعاملات اجتماعی و شکل‌گیری روابط جدید اجتماعی، صرفه‌جویی زمان در دسترسی به کتابخانه برای شهروندان محله، افزایش امنیت روانی مراجعین به کتابخانه، رضایت از احداث کتابخانه در محله و افزایش اعتماد شهروندان به شهرداری، کاهش هزینه خانواده‌ها در تهیه کتاب، افزایش فضای فرهنگی محله؛ در مقابل مهم‌ترین پیامدهای منفی پروژه شامل مواردی از قبیل افزایش روابط بین دختران و پسران و نارضایتی والدین و افزایش درخواست‌های مردم از شهرداری و سایر نهادهای محله می‌باشد.

پژوهش «ارزیابی تأثیر اجتماعی احداث، تکمیل و تجهیز کتابخانه اوقاف سراج در منطقه ۴» توسط «محمدجواد شفیعی» انجام شده است. مهم‌ترین تأثیرات پروژه عبارت‌اند از: الف) پیامدهای اقتصادی: ساخت کتابخانه تأثیری در اجاره‌بها و قیمت مسکن در محله نداشته است. ب) پیامدهای زیست‌محیطی: این فضا دارای محوطه باز و باغچه‌بندی شده در جلوی فضای ساختمان است. از این منظر کتابخانه تأثیرات زیست‌محیطی منفی بر محله ندارد. ب) پیامدهای اجتماعی: بررسی‌ها گویای آن است که خیابان سراج عرض و بسیار شلوغ است و پارکینگ در اطراف کتابخانه نیست (منفی)، گرچه وضعیت کنونی ابعاد کتابخانه در اندازه‌ای نیست که مراجعه‌کننده زیاد داشته و سبب ترافیک گردد. در حال حاضر عدم وجود منابع عمومی برای ساکنان، این کتابخانه را از دسترس عموم خارج کرده است (منفی) اما مکان کتابخانه از نظر دسترسی به آن در جای مناسبی قرار دارد (مثبت). ج) پیامدهای فرهنگی: ساخت کتابخانه سبب افزایش علاقه ساکنان و احساس تعلقشان به محله شده است (مثبت). از دیگر تأثیرات مثبت کتابخانه اوقاف سراج، افزایش امکانات برای گذران مطلوب اوقات فراغت است.

پژوهش «سنجش و اولویت‌بندی نیازهای فرهنگی و اجتماعی منطقه ۳ شهرداری تهران» بر اساس دیدگاه شهروندان با تأکید بر محله ده ونک، توسط عباس قلتاش در سال

۱۴۰۰ باهدف شناسایی نیازهای فرهنگی و اجتماعی محله ده ونک انجام شده است. روش پژوهش ترکیبی و جامعه آماری آن کلیه ساکنان محله ده ونک بوده است. در اولویت‌بندی نیازها بر اساس میانگین‌های برآورد شده نیازهای مذهبی و ورزشی در اولویت اول و نیازهای اجتماعی با اولویت کمتر مورد توجه قرار گرفته است. در رابطه با فضاهای فرهنگی، سرای محله فاقد کتابخانه است که در این زمینه محدودیت‌های بسیاری وجود دارد، لذا نیاز است که کتابخانه‌ای در این محله راه‌اندازی شود (قلتش، ۱۴۰۰).

در پژوهش «نظر مراجعان کتابخانه‌های عمومی خوزستان درباره تناسب مجموعه‌ها با نیازهای اطلاعاتی آنان» توسط زاهد بیگدلی و بهروز (۱۳۷۹) نشان داد که مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های استان خوزستان بر اساس نیازهای مراجعین صورت نمی‌گیرد و مراجعین از روند فعلی مجموعه‌سازی رضایت ندارند. این تحقیق همچنین روشن کرده است که وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با گزینش و تهیه متمرکز مواد کتابخانه‌ای، برای کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور عملاً به نیازهای مراجعین‌کنندگان و نظرات آنان بی‌توجهی نشان می‌دهد. این موضوع جایگاه کتابداران را به حد نگهبانان کتاب تنزل داده است و در نتیجه، کتابخانه‌های عمومی از اهداف و وظایف واقعی خویش دورمانده‌اند و بیشتر نقش کتابخانه‌های آموزشی و آن‌هم در حد تأمین مکانی برای مطالعه دانش‌آموزان را ایفا می‌کنند.

پژوهش «بررسی و شناسایی نیازهای مطالعه‌ای و رفتار کتاب‌خوانی ساکنین ۳۷۴ محله در شهر تهران» توسط احمد غیاثوند (۱۳۹۴) به روش پیمایشی در بین کلیه افراد ۱۵ سال به بالای کلیه محله‌های مختلف شهر تهران با نمونه‌ای برابر با ۵۰۰۰ نفر انجام گرفته است. طبق یافته‌ها، حدودی نیمی (۴۵ درصد) اصلاً کتاب غیردرسی، نمی‌خوانند و در مقابل فقط ۱۳ درصد به‌طور مرتب مطالعه می‌کنند. در بین افراد نمونه، ۴۴ درصد اصلاً اهل روزنامه نیستند و در مقابل ۱۵ درصد به‌طور مرتب روزنامه می‌خوانند. همچنین از بین پاسخگویان ۷ درصد به‌طور مرتب و ۳۶ درصد به‌طور موردی به مطالعه مجله می‌پردازند. از منابع الکترونیکی ۵۷ درصد اصلاً استفاده نمی‌کنند، ولی حدود ۲۰ درصد به‌طور مرتب مطالعه می‌کنند. میزان مطالعه کتب غیردرسی در طول روز برابر با ۲۳ دقیقه، است. البته در

بین افراد اهل مطالعه، برابر با ۴۵ دقیقه است. مردم شهر تهران روزانه، کمتر از یک‌ربع ساعت (۱۲ دقیقه) به مطالعه روزنامه می‌پردازند. طبق یافته‌های این پژوهش، در بین کتب غیردرسی بیشترین کتب مورد مطالعه به ترتیب رمان و داستان، تاریخ و جغرافیا و روانشناسی و امور تربیتی می‌باشد.

در پژوهش «شناسایی و اولویت‌بندی موانع جوانان در استفاده از خدمات کتابخانه‌های عمومی: مطالعه موردی شهرستان سمنان» توسط علیرضا مؤتمنی و همکارانش (۱۳۹۱) نشان می‌دهد که با توجه به رتبه‌بندی صورت گرفته «کمبود کتاب‌های مورد نیاز جوانان» مهم‌ترین مانع حضور آن‌ها در کتابخانه‌ها دانسته شد. همچنین «به‌روز نبودن منابع کتابخانه»، «نبود انگیزه و زمان کافی برای مطالعه» و «مناسب نبودن شرایط فیزیکی کتابخانه‌ها» در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند.

در پژوهش انجام شده پیرامون «بررسی موضوعات مورد علاقه اعضای جوان کتابخانه‌های عمومی شهر تهران جهت مطالعه در اوقات فراغت» توسط مریم امید خدا و فرشته سپهر (۱۳۸۸) یافته‌ها نشان می‌دهد که در کل سطح شهر تهران خصوصاً در حوزه جنوب و مرکز، کتابخانه‌ها، نقش اساسی در پر کردن اوقات فراغت کاربران جوان دارند. رُمان با توزیع فراوانی ۴۴/۲ درصد، موضوعی است که بیش از سایر گزینه‌ها مورد توجه و علاقه کاربران می‌باشد. بعد از آن موضوعات ورزشی با ۲۰/۱ درصد، موضوعات هنری با ۱۵/۱ درصد و طنز با ۱۳/۶ درصد در رده‌های بعدی قرار دارند. پژوهش «بررسی عوامل مؤثر بر میزان کتاب‌خوانی و مطالعه آزاد دانش‌آموزان متوسطه استان فارس» توسط محمود بحرانی انجام گردیده است. طبق یافته‌های حاصل در مجموع بخش زیادی از اوقات فراغت دانش‌آموزان در ایام تحصیل بیهوده تلف می‌شود (۳۶/۲ درصد از کل اوقات فراغت)، ۲۲/۸ درصد از اوقات فراغت روزانه صرف مطالعه درسی، ۱۷/۶ درصد تماشای تلویزیون و تنها ۱/۱ درصد صرف مطالعه غیردرسی می‌شود. به‌طوری‌که سرانه مدت مطالعه آزاد دانش‌آموزان متوسطه در روز حدود ۵/۵ دقیقه است. در بررسی علل گرایش یا عدم گرایش به کتاب‌خوانی و مطالعه آزاد به عوامل مختلفی اشاره شده است. متغیرهای وضعیت اجتماعی - اقتصادی خانواده، محیط خانواده و تعاملات والدین و کودکان، رفتار

والدین، دسترسی به کتاب و عوامل فردی از آن جمله آن‌ها هستند. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت احداث کتابخانه در هر بافت اجتماعی و فرهنگی، با آثار و پیامدهایی به همراه می‌باشد. از سوی دیگر شناخت نیازهای واقعی افراد و ترسیم تصویر روشنی از آن در بین مردم محله ده و نیک بدون مطالعه دقیق و همه‌جانبه ممکن نخواهد بود. همچنین سایر ابعاد طرح از قبیل توجیه اقتصادی طرح، انطباق احداث طرح مذکور با نیازهای محلی ساکنین محله، واکنش‌های احتمالی ساکنین محله در رابطه با طرح مذکور، انطباق کارکردهای طرح با رفع نیازهای ساکنین محله پیش‌بینی استقبال ساکنین محله از طرح مذکور و ... از موارد مهم و قابل توجه برای اهمیت و ضرورت اجرای این طرح است.

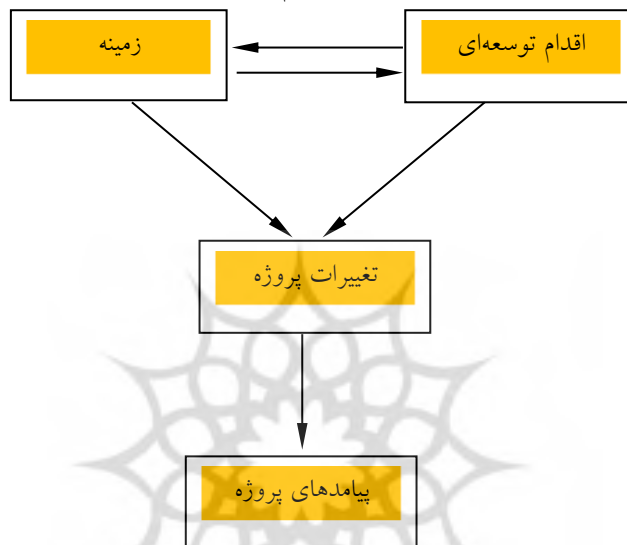
چارچوب مفهومی پژوهش

کتاب، کتاب‌خوانی و کتابخانه‌ها جزء ارکان جدایی‌ناپذیر به حساب می‌آیند؛ بی‌تردید باید گفت که زنجیره کتاب‌خوانی از سه جزء بنیادی ساخته شده است: ۱ - تولید کتاب مناسب ۲ - توزیع کتاب و دسترسی به کتاب ۳ - افزایش انگیزه برای مطالعه و شیوه‌های مناسب. بنابراین قرار گرفتن این سه مقوله در کنار هم می‌تواند در توسعه کتاب‌خوانی کمک کند. همچنین در کشورهای مختلف کارویژه‌های متفاوتی برای کتابخانه‌های عمومی در نظر می‌گیرند؛ اما به‌طور عمده می‌توان این کارویژه را به سه گروه عمده تقسیم کرد: کارویژه اطلاع‌رسانی، کارویژه آموزشی و کارویژه فرهنگی - اجتماعی (محبوب، ۱۳۹۱).

در بحث از ادبیات نظری پیرامون پیوست اجتماعی و فرهنگی احداث کتابخانه بایستی تکیه را بر تغییرات و پیامدهای اجتماعی آن نهاد. در این راستا، چنانچه در مدل تحلیلی زیر ملاحظه می‌گردد تأثیر متقابل اقدام توسعه‌ای بر زمینه اجتماعی یکسری تغییرات را فراهم می‌آورد. به دنبال آن وقتی، مداخله در قالب تغییرات به‌عمل آمده صورت گرفت، منجر به پیامدهای اجتماعی و فرهنگی مثبت/ منفی و کوتاه/ بلندمدت می‌گردد (روچ، ۱۳۸۷). اکسفام و نوب تأثیر را به معنای «تغییرات پایدار در زندگی مردم که مداخله خاصی را ایجاد می‌کند»، در نظر گرفته‌اند (Vanclay, 2015). «کریس روچ» به بیان تعریف مشترکی از ارزیابی تأثیر پروژه در مطالعات مختلف می‌پردازد: ارزیابی تأثیر

پروژه به معنای تحلیل نظام یافته تغییرات پایدار یا مهم - مثبت یا منفی؛ خواسته یا ناخواسته - در زندگی مردم است که در نتیجه عمل یا مجموعه اعمال معینی به وجود می آید (روچ، ۱۳۸۷: ۴۳).

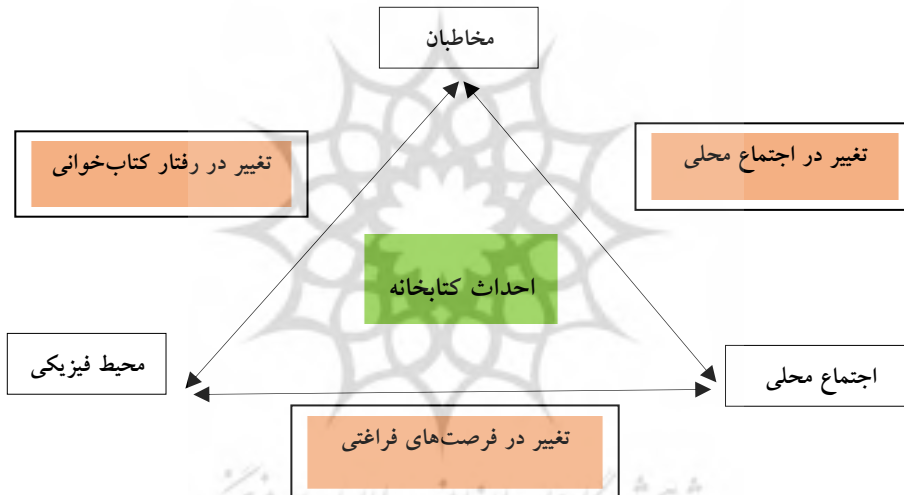
شکل ۲. فرایندهای رابطه زمینه و اقدام توسعه‌ای با پیامدهای پروژه

چارچوب مفهومی مطالعه متأثر از «رویکرد انسانی - محیطی» بوده که نظریات متعددی در حوزه معماری، محیط اجتماعی، منظر و روانشناسی محیطی آن را پشتیبانی می کنند. نظریه فضای هستی کریستین نوبرگ شولتز، نظریه مکان دیوید کانتر و نظریه حس مکان جان پانتر نمونه‌های قابل توجهی از الگوسازی در روابط انسان - محیط به دست داده‌اند. کریستین نوبرگ شولتز در نظریه فضای هستی بین حضور انسان در فضای هستی و درک وی از فضا و منظر شهری رابطه‌ای عمیق تبیین کرد. در این نگرش انسان عنصرهای فضای هستی را به شکل موضعی (توپولوژیک) درک می کند که شامل مکان‌ها، مسیرها و حوزه‌ها هستند. این عنصرها (مکان‌ها، مسیرها و حوزه‌ها) در یک روند سلسله مراتبی از شیء، فضای معماری داخلی و خانه تا فضای محله و شهر و چشم انداز و منظر و جغرافیای محیطی قابل شناسایی هستند (معماریان، ۱۳۸۳). بر این اساس با عنایت به الگوی سه گانه

«فرد - محیط - اجتماع محلی» در ارزیابی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی احداث کتابخانه ده ونک می‌توان به تغییرات مداخله‌ای سه ورودی مخاطبان، اجتماع محله‌ای و محیط فیزیکی را پیش‌بینی نمود. در این میان فن شوتن و همکاری‌اش در نهایت هفت دسته تأثیرات را برمی‌شمارند: ۱- تأثیرات بر بهداشت و رفاه اجتماعی ۲- کیفیت محیط زندگی (قابلیت زندگی در محیط) ۳- تأثیرات اقتصادی و رفاه مادی ۴- تأثیرات فرهنگی ۵- تأثیرات بر خانواده و اجتماع ۶- تأثیرات نهادی، حقوقی، سیاسی و تأثیر بر برابری ۷- روابط جنسیتی (فاضلی، ۱۳۸۹: ۹).

شکل ۳. وضعیت تغییرات اجتماعی در ارتباط فرد - اجتماع - محیط

چنانچه ذکر شد بررسی‌های علمی و اکتشافی نشان می‌دهد که سه تغییر اساسی که منجر به آثار مختلف می‌گردد بدین شرح است: الف) تغییر در اجتماع محلی (زیرساخت): منظور از زیرساخت اجتماع، افزایش یا کاهش در نیازها و تدارک خدمات و امکانات زیربنایی در اجتماعی در اثر اقدام پیشنهادی است. در واقع زیرساخت اجتماع دو عنصر اصلی دارد: زیرساخت فیزیکی و خدمات عمومی شهری و منطقه‌ای (Burdge, 2008). به عبارتی می‌توان گفت ایجاد پروژه‌ای جدید یا تعطیل کردن پروژه‌ای قدیمی ممکن است به نقصانی در زیرساخت و خدمات یا به ازدیاد بیش‌ازحد آن منجر شود. براین اساس احداث

و تجهیز کتابخانه ده ونک چنانچه متناسب با نیازهای زیرساختی اجتماع باشد موجبات رفاه و رضایت افراد را در پی خواهد داشت. ب) تغییر در فرصت‌های فراغتی: تعداد و نوع فرصت‌های فراغتی و تفریحی موجود در اجتماع، تأثیر چشمگیری در رضایت ساکنان دارد. در این میان نه تنها ساکنان تحت تأثیر قرار می‌گیرند، بلکه تصورات افراد بیرون از اجتماع ممکن است تغییر پیدا کند و در نتیجه، در تعداد یا شرکت‌ها و کسب‌وکارهایی تأثیر گذارد که در آینده، در منطقه ایجاد شده یا از آن خارج می‌شوند (Burdge, 2008). از این رو، بهره‌مندی ساکنان محله از فضای کتابخانه و کافی‌شاپ آن در درازمدت موجب تغییر در امکانات و فعالیت‌های فراغتی آن‌ها می‌گردد. ج) تغییر در رفتار کتاب‌خوانی: رفتار کتاب‌خوانی بیانگر هنجارها و کنش‌هایی است که منجر به فراهم آوردن شرایط و زمینه‌هایی برای مطالعه و علائق کتاب‌خوانی افراد می‌گردد (غیاثوند، ۱۳۹۰). رفتار کتاب‌خوانی فعالیت‌هایی هستند که اعضای یک جامعه از طریق آن خودشان را محقق می‌سازند، استعداد‌های خود را توسعه و شخصیت خود را گسترش می‌دهند (رجب‌زاده، ۱۳۷۶: ۲). با ساخت و تکمیل کتابخانه ده ونک، زمینه‌های امانت کتاب و نیز توسعه فضای کتاب‌خوانی بیشتر در محله فراهم می‌گردد.

در این پژوهش برای شناسایی متغیرهای تأثیرپذیر احتمالی، علاوه بر مدل مفهومی پژوهش به چند منبع رجوع شده که از جمله می‌توان به مطالعات تجربی و نظری پیشین، بهره‌مندی از نظرات مدیران شهری، مطلعان محلی، سازمان‌ها و نهادهای ذینفع، اعضای شوراییارها، کسبه، همسایگان و ساکنان مجاور پروژه و ... اشاره کرد. با توجه به اینکه اتاف حاضر، بعد از اجرا محسوب می‌شود، برخی از تأثیرات مهم این اقدام توسعه‌ای بدین شرح است:

جدول ۱: پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی اقدام توسعه‌ای کتابخانه ده ونک

آثار و پیامدها	پیامدهای مثبت	پیامدهای منفی
پیامد اقتصادی	کاهش هزینه خانواده برای تهیه کتاب دسترسی ارزان به کتاب و اینترنت توسعه فرصت‌های شغلی ساکنان محلی تغییر در فرصت‌های شغلی	ناپایداری پروژه در طول زمان تغییر محل سکونت همسایگان کاهش قیمت مسکن همسایگان تغییر اشتغال ساکنان محلی

آثار و پیامدها	پیامدهای مثبت	پیامدهای منفی
	توسعه کسب و کار محلی	تغییر کاربری پروژه در بلندمدت
پیامد اجتماعی	غنی‌سازی اوقات فراغت اقشار مختلف افزایش مشارکت اجتماعی زنان و دختران افزایش تعلق محله‌ای ساکنان توسعه عدالت جنسیتی بیشتر در سطح محله افزایش احساس تعلق به محله کاهش آسیب‌های اجتماعی رضایت ساکنین محله از اقدامات شهرداری افزایش مطالعه در بین سالمندان	مزاحمت در رفتار و آمد همسایگان عدم مراقبت خانواده‌ها از رفتار فرزندان شکل‌گیری پدیده ارتباط با جنس مخالف اختلال در رفت و آمد مردم محله تجمع افراد بیکار در محل کتابخانه مشکل پارکینگ و ترافیک در سطح خیابان و کوچه‌های اطراف کاهش کیفیت زندگی در بلندمدت شلوغی و رفت و آمد مراجعان افزایش ناامنی در سطح کوچه نهم
پیامد فرهنگی	گسترش رفتار کتاب‌خوانی در بین ساکنان دسترسی بیشتر به سالن مطالعه در بین ساکنان موفقیت محصلان در امتحانات و کنکور امکان برگزاری نمایشگاه کتاب افزایش سرمایه فرهنگی خانواده‌ها بالا رفتن سطح آگاهی مردم محل امکان استفاده از کلاس‌های جانبی و نمایشگاه‌ها افزایش فضاهای فرهنگی محله تبدیل شدن کوچه به محیطی فرهنگی	پس ندان کتب امانت گرفته شده سرقت کتب کتابخانه کاهش امنیت محله عدم استقبال و استفاده مطلوب از کتابخانه
پیامد کالبدی محیطی	تبدیل شدن فضا به محیطی امن افزایش فضاهای مورد نیاز	اختلال در عبور و مرور ایمنی در رفت و آمد همسایگان آلودگی صوتی در محله آلودگی هوای محله شلوغی و ترافیک محلی

روش تحقیق

این پژوهش از نوع «ارزیابی تأثیر اجتماعی و فرهنگی» (اتاف) می‌باشد که با توجه به اهداف و نیز واحدهای مورد مطالعه، ابتدا از روش تحلیل تماتیک و در مرحله دوم از روش پیمایش استفاده شده است. در روش تحلیل تماتیک از طریق مصاحبه نیمه ساخت یافته با مدیران و کارشناسان مختلف شهرداری در منطقه سه و نواحی مختلف، اعضای شورایی‌ها و معتمدان، فعالان فرهنگی و محلی، معلمان مدارس و ساکنان مجاور احداث پروژه (به روش نمونه‌گیری هدفمند) سعی گردیده نیازها، نگرش‌ها، آثار و پیامدهای مختلف احداث کتابخانه در محله ده ونک مورد بررسی قرار گیرد. در فاز دوم به روش پیمایش، تلاش گردید تا در سطح محله، بتوان رفتار کتاب‌خوانی، نیازهای اجتماعی ساکنان، آثار و پیامدهای پروژه از طریق پرسشنامه و به روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای مورد سنجش قرار داد. در واقع جمعیت آماری مطالعه «کلیه ساکنان ۱۲ سال به بالای محله ده ونک» می‌باشند که امکان بهره‌مندی از کتابخانه برای آن‌ها وجود دارد. حجم نمونه از طریق فرمول کوکران ۳۵۰ نفر برآورد گردیده است.

یافته‌های پژوهش

الف) تحلیل داده‌های کیفی: با توجه به اهمیت بهره‌مندی از نظرات مسئولان شهرداری، اعضای شورایی‌های محله، فعالان فرهنگی محله، مسئولان بخش کتابخانه امامزاده قاضی الصابر و کارکنان باغ ایرانی، ساکنان محله و به‌ویژه خانواده‌های ساکن در کوچه نهم، از آن‌ها مصاحبه کیفی به عمل آمد. سپس در فرآیند تحلیل مضمون‌ها با بهره‌مندی از استراتژی استقرایی و ایجاد کدهای اولیه، به تدریج به مفهوم‌پردازی واحدهای معنایی پرداخته شد تا مضامین استخراج شوند؛ برخی از مهم‌ترین مضامین در جدول زیر آمده است:

جدول ۲. واحدهای معنایی و مضامین استخراج شده از مصاحبه‌های کیفی

مضمون	واحد معنایی
استقبال مردم در رفع نیازهای تحصیلی فرزندان	با توجه به سطح سواد پایین والدین و ضعیف بودن طبقه اجتماعی مردم، خانواده‌ها به ضرورتیان زندگی بسیار اهمیت می‌دهند. مثلاً برای آموزش دوره‌های زبان حداقل ۲۰۰ نفر مراجعه‌کننده داشتیم و حتی در یکجایی هم‌سرای محله پاسخگو نیست (مدیر سرای محله).
پیگیری شدن مردم برای داشتن فضای مطالعه	در این محله معمولاً متراژ خانه‌ها کوچک است و فضای مناسبی برای مطالعه و رسیدگی به امور تحصیلی اعضای خانواده کمتر وجود دارد؛ بنابراین هر چه وقت از خانواده‌ها می‌بینیم که سراغ از در نظر گرفتن فضایی برای مطالعه خودشان یا فرزندانشان می‌دهد (مدیر سرای محله).
تقاضای بیشتر برای استفاده از قرائت‌خانه تا کتابخانه	احداث کتابخانه در کوچه نهم برای این محله بیشتر از این حیث که فضایی برای مطالعه در بین قشر نوجوان و جوان باشد؛ بیشتر مورد استفاده قرار گیرد. حتی در احداث کتابخانه، فضای بیشتری را باید برای قرائت‌خانه اختصاص داد (مدیر سرای محله).
ایجاد ترافیک توسط شهرداری با احداث باغ ایرانی	بہتر است به عواقب کارها توجه شود، شهرداری با احداث باغ ایرانی در این محل موجب ترافیک در محله شد (عضو شوراییاری محله ده ونک).
توجه به مرکزیت در احداث کتابخانه	مکان کتابخانه باید در دسترس همه باشند و نزدیک باشد. کوچه نهم خیلی در دسترس نیست. ضلع جنوبی میدان ده ونک فضایی است که شهرداری می‌تواند از آن برای کتابخانه استفاده کند (عضو شوراییاری محله ده ونک).
پاتوق نبودن فضای کتابخانه	باید کتابخانه در خیابان اصلی محله (شرافتی) باشد. یا حتی در اطراف میدان ده ونک بنا شود تا پاتوق جوانان شود (عضو شوراییاری محله ده ونک).
اهمیت فضای ورزشی بر احداث کتابخانه	با توجه به وجود این همه قشر جوان و نوجوان لازم است در این محله فضاهای ورزشی گسترش پیدا کند و شهرداری وقت بیشتری را برای این امر بگذارد. احداث کتابخانه در کوچه نهم توجه علمی ندارد و با استقبال پایین مردم روبرو می‌شوید (عضو شوراییاری محله ده ونک).
تأثیر احداث کتاب بر کاهش آسیب‌های اجتماعی	در محله ده ونک شاهد آسیب‌های مختلف اجتماعی هستیم و وقتی جوانان مشغول مطالعه و کتاب شوند کمتر سراغ آسیب‌هایی از قبیل قلیان کشیدن و ... می‌روند. حداقل دو رهم جمع می‌شوند و کار فرهنگی می‌کنند (عضو شوراییاری محله ده ونک).
فصلی بودن مطالعه	با توجه به فضای اندک امامزاده برای خدمات کتاب‌خوانی که فعلاً در حد چند قفسه است

مضمون	واحد معنایی
در بین جوانان	و فعلاً هم خیلی از کتاب‌ها چیده نشده است، بیشتر مراجعان فصلی‌اند. مخصوصاً دانش‌آموزان و دانشجویان که در این امتحان مراجعه می‌کنند و فضای محدودی در اختیار آن‌ها قرار می‌دهیم (مسئول بخش کتابخانه امامزاده قاضی الصابری).
تخصصی بودن کتابخانه باغ ایرانی	کتاب‌های این کتابخانه بیشتر در حوزه فضای سبز و کشاورزی می‌باشد. در این زمینه کارشناسان فضای سبز شهرداری، دانشجویان و علاقه‌مندان مختلف از جاها و مناطق مختلف برای مطالعه به این کتابخانه مراجعه می‌کنند (مسئول بخش برادران کتابخانه باغ ایرانی).
کاهش مراجعان کتابخانه بعد از کرونا	از موقع احداث کتابخانه مهندس مختاری در باغ ایرانی، مراجعان مختلفی از مناطق مختلف شهر و نیز بومی‌ها حضور داشته‌اند. بعد از اینکه کرونا شد و کتابخانه تعطیل شد در این مدت حدود یک سال، مراجعان کمتر شده است (مسئول بخش خواهران کتابخانه باغ ایرانی).
تقاضای کتب درسی و غیردرسی در بین مراجعان	بیشتر مراجعان برای استفاده از سالن مطالعه می‌آیند. دانشجویان و پشت‌کنکوری‌ها هستند. برخی از خانم‌ها برای گرفتن کتب رمان، روانشناسی و فلسفه مراجعه می‌کنند (مسئول بخش خواهران کتابخانه باغ ایرانی).
بالا بردن احساس امنیت در کتابخانه	فضای کتابخانه به خاطر محله‌ای بودن نیاز به مراقبت و نگهداری از فضا دارد تا مردم احساس امنیت کنند و خانواده‌ها اجازه بدهند که فرزندانشان در این محیط وارد شوند (فعال فرهنگی محله).
شلوغ شدن کوچه کتابخانه	از مشکلاتی که با احداث کتابخانه در این کوچه اتفاق می‌افتد، اینکه رفت‌وآمد زیاد مردم، شلوغ شدن کوچه، باریک بودن کوچه و نداشتن جای پارک ماشین برای ما ساکنین هست (خانواده‌های ساکن کوچه).
عدم تأثیر در جابجایی محل سکونت	ما در این کوچه مستأجریم، احداث کتابخانه تأثیری بر جابجایی محل سکونت ما ندارد. حتی بچه‌هایم در روزهای تعطیل می‌توانند از این فضا استفاده کنند (خانواده‌های ساکن کوچه).

با توجه به واحدهای معنایی و نیز مضامین استخراج شده می‌توان بیان داشت احداث کتابخانه در کنار توسعه فضاهای ورزشی در سطح محله مورد نیاز می‌باشد و مورد استقبال مردم محلی قرار خواهد گرفت. همچنین عمده پیامدهای منفی احداث کتابخانه شامل مواردی از قبیل رفت‌وآمد افراد غریبه، نداشتن جای پارک در کوچه، ایجاد درگیری با افراد غریبه می‌توان عنوان کرد. پیامدهای مثبت احداث بنا را نیز می‌توان این گونه برشمرد:

تبدیل شدن فضای ناامن به فضایی فرهنگی، استفاده اهالی کوچه از کتاب و فضای مطالعه، بهبود گذران فراغت از طریق فضای کافی شاپ، رونق اقتصادی کسبه اهل محل.

الف) تحلیل داده‌های کمی: در این پژوهش ۳۵۰ نفر از مردم محله ده ونک، به‌عنوان نمونه مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. طبق یافته‌ها، ۵۲ درصد نمونه را زنان (دختران) و در مقابل ۴۸ درصد را مردان (پسران) تشکیل می‌دهند. در بین افراد نمونه، ۵۹ درصد متأهل و در مقابل ۳۹ درصد مجرد وجود دارد؛ به علت عمومیت ازدواج، بیشتر پاسخگویان، متأهل هستند؛ با توجه به مطالعه افراد ۱۲ سال به بالای ساکن محله ده ونک، نتایج حاصل نیز نشان می‌دهد که بیشتر افراد نمونه بین ۳۱ تا ۴۰ سال، سن داشتند (۲۷ درصد). همچنین ۲۵ درصد افراد ۵۱ ساله و بیشتر سن دارند. میانگین کل سن پاسخگویان مورد مطالعه ۳۹، میانه ۳۸ و بیشترین فراوانی متعلق به ۴۰ ساله‌ها می‌باشد. برحسب مقاطع تحصیلی افراد، با ترکیب مقاطع تحصیلی مختلف، ۲۵ درصد پاسخگویان، زیر دیپلم، ۳۲ درصد دیپلم و در مقابل ۴۳ درصد تحصیلات دانشگاهی دارند.

۱ - میزان علاقه پاسخگویان به مطالعه: یافته‌های حاصل در جدول زیر پیرامون سؤال: «چقدر به مطالعه کتاب علاقه‌مند هستید؟» نشان می‌دهد که ۳۰ درصد پاسخگویان در سطح زیاد و ۷ درصد در سطح خیلی زیاد به مطالعه کتاب علاقه‌مند هستند؛ در مقابل یک‌پنجم مردم محله ده ونک «اصلاً» اهل مطالعه نیستند (۲۲ درصد) و نیز ۱۸ درصد در حد «کم» علاقه‌مند می‌باشند. دیگر یافته نیز نشان می‌دهد که زنان به‌طور معناداری بیش از مردان علاقه به مطالعه دارند (۴۵ در برابر ۲۸ درصد)؛ همچنین افراد مجرد بیش از متأهلان (۴۱ در برابر ۳۳ درصد)؛ مقاطع تحصیلی دکتری و کارشناسی ارشد بیش از سایر مقاطع؛ دانشجویان به‌طور معناداری بیش از افراد بازنشسته و شاغلان تمایل به مطالعه دارند ($s=0/000$). طبق بررسی صورت گرفته عمده‌ترین دلایل عدم علاقه به مطالعه مردم محله مواردی از قبیل مشغله کاری، نداشتن وقت مطالعه، انگیزه و عادت نداشتن، سواد کم و عدم آشنایی با کتاب‌های مورد نیازشان می‌باشد.

جدول ۳. توزیع پاسخگویان برحسب میزان علاقه به مطالعه

وضعیت	اصلاً	کم	تا حدودی	زیاد	خیلی زیاد	جمع
تعداد	۷۸	۶۳	۸۱	۱۰۳	۲۵	۳۵۰
درصد	۲۲	۱۸	۲۳	۳۰	۷	۱۰۰

۲ - میزان ساعات مطالعه غیردرسی: نتایج به دست آمده در زمینه میزان مطالعه کتب‌های غیردرسی، در قالب سؤال: «به طور متوسط در طول هفته چند ساعت مطالعه غیردرسی دارید؟» نشان می‌دهد که ۳۵ درصد مردم در طول هفته «اصلاً» مطالعه‌ای ندارند. البته در بین افراد اهل مطالعه حدود یک سوم ۱ تا ۲ ساعت در طول هفته به مطالعه غیردرسی می‌پردازند. دیگر یافته‌ها بیانگر آن است که میانگین مطالعه کتب غیردرسی در طول هفته برابر با ۲/۷ ساعت است. به طور دقیق‌تر در بین افراد اهل مطالعه، میانگین ساعات مطالعه در طول هفته برابر با ۴/۱۵، میانه برابر با ۲ ساعت و بیشترین فراوانی مربوط به یک ساعت مطالعه داشتن، می‌باشد.

جدول ۴. توزیع پاسخگویان برحسب میزان ساعات مطالعه کتب غیردرسی

وضعیت	عدم مطالعه	۱ تا ۲ ساعت	۳ تا ۴ ساعت	۵ تا ۶ ساعت	۷ ساعت و بیشتر	بی پاسخ	جمع
تعداد	۱۱۸	۱۱۲	۴۱	۲۱	۴۶	۱۲	۳۵۰
درصد	۳۵	۳۳	۱۲	۶	۱۴	-	۱۰۰

۳ - تمایل به عضویت در کافه کتاب ده ونک: در مطالعه حاضر از پاسخگویان خواسته شد بیان کنند: «چقدر شما تمایل دارید که عضو این کتابخانه بشوید؟» نتایج نشان می‌دهد که ۲۵ درصد پاسخگویان در سطح زیاد و ۶ درصد در سطح خیلی زیاد اظهار تمایل نموده‌اند؛ در مقابل ۱۹ درصد مردم در حد «کم» و ۳۰ درصد «اصلاً» تمایلی به عضویت در این کتابخانه ندارند.

جدول ۵. توزیع پاسخگویان برحسب تمایل به عضویت در کافه کتاب ده ونک

وضعیت	اصلاً	کم	تا حدودی	زیاد	خیلی زیاد	جمع
تعداد	۱۰۶	۶۸	۷۰	۸۶	۲۰	۳۵۰
درصد	۳۰	۱۹	۲۰	۲۵	۶	۱۰۰

نتایج آزمون آماری نشان می‌دهد که زنان و دختران محله ده ونک بیش از مردان و پسران (۳۵ در برابر ۲۵ درصد) تمایل به عضویت در کتابخانه دارند ($s = ۰/۰۰۰$)؛ همچنین افراد مجرد بیش از متأهل (۳۵ در برابر ۲۷ درصد) ($s = ۰/۰۱$)؛ دانش‌آموزان و دانشجویان (۴۶ و ۵۴ درصد) بیش از بازنشسته‌ها، بیکاران و افراد شاغل (به ترتیب ۱۷، ۱۸ و ۲۱ درصد) ($s = ۰/۰۰۰$)، افراد ۱۰ تا ۲۰ ساله بیش از سایر گروه‌های سنی ($s = ۰/۰۰۰$)؛ برحسب سواد این تمایل در بین دارندگان مدرک ابتدایی و راهنمایی (۴۴ و ۳۷ درصد) و نیز مقطع دکتری (۵۰ درصد) بیش از سایر مقاطع می‌باشد؛ البته تفاوت معنادار نیست. همچنین برحسب سابقه محل سکونت در محل تفاوت معناداری مشاهده نگردید.

۴ - تمایل به امانت گرفتن از کتاب در کافه کتاب: نتایج حاصل پیرامون تمایل به امانت گرفتن کتاب، نشان می‌دهد که حدود نیمی از مردم محله ده ونک اظهار کرده‌اند که تمایل چندانی برای رفتن به کتابخانه و امانت گرفتن کتاب ندارند؛ البته حدود یک‌سوم علاقه‌مندند؛ به‌نحوی که ۲۲ درصد پاسخگویان در سطح زیاد و ۳ درصد در سطح خیلی زیاد به آن اشاره کرده‌اند.

جدول ۶. توزیع پاسخگویان برحسب تمایل به امانت گرفتن از کتاب در کافه کتاب

وضعیت	اصلاً	کم	تا حدودی	زیاد	خیلی زیاد	جمع
تعداد	۱۱۷	۷۶	۷۱	۷۷	۹	۳۵۰
درصد	۳۳	۲۲	۲۰	۲۲	۳	۱۰۰

نتایج آزمون آماری نشان می‌دهد که زنان و دختران محله ده ونک بیش از مردان و پسران (۲۹ در برابر ۲۰ درصد) تمایل به امانت گرفتن از کتاب از کتابخانه مورد احداث را دارند ($s = ۰/۰۰۰$)؛ در بین افراد مجرد و متأهل تفاوت معناداری وجود ندارد ($s = ۰/۱۰$)؛

دانش آموزان و دانشجویان (۳۶ و ۳۶ درصد) بیش از بازنشسته‌ها، بیکاران و افراد شاغل (به ترتیب ۱۷، ۱۸ و ۱۸ درصد) ($s = ۰/۰۰۰$)، افراد ۱۰ تا ۲۰ ساله بیش از سایر گروه‌های سنی ($s = ۰/۰۲$)؛ برحسب سواد دارندگان مدرک راهنمایی (۳۴ درصد) و نیز مقطع دکتری (۳۳ درصد) بیش از سایر مقاطع تمایل دارند؛ البته تفاوت معنادار نیست. همچنین برحسب سابقه محل سکونت در محل تفاوت معناداری در این خصوص مشاهده نگردید.

۵ - نوع کتب غیردرسی مورد مطالعه: نتایج به دست آمده در زمینه نوع کتب غیردرسی مورد مطالعه بیانگر آن است که بیشترین کتب مورد مطالعه در بین مردم محله ده ونک «رمان و داستان» است با ۲۲ درصد علاقه‌مند می‌باشد. در اولویت بعدی «تاریخ» با ۱۸/۵ درصد و «روانشناسی و امور انگیزشی» با ۱۵/۷ درصد در اولویت دوم و سوم قرار دارند. همچنین کتب فلسفی ۵/۷، مذهبی و دینی ۳/۴، هنری ۳/۱، علمی ۲/۶، ادبیات و شعر ۲/۳، سیاسی ۱/۸، آموزشی ۱/۱، سایر ۴/۸ درصد علاقه‌مند بودند.

۶ - تمایل به استفاده از سالن مطالعه در کافه کتاب: از افراد مورد مطالعه ۲۱ درصد در سطح زیاد و ۲ درصد در سطح خیلی زیاد بدان اشاره کرده‌اند؛ در مقابل ۱۸ درصد در حد کم و نیز ۳۶ درصد «اصلاً» تمایلی به استفاده از سالن مطالعه ندارند.

جدول ۷. توزیع پاسخگویان برحسب تمایل به استفاده از سالن مطالعه در کافه کتاب

وضعیت	اصلاً	کم	تاحدودی	زیاد	خیلی زیاد	جمع
تعداد	۱۲۶	۶۲	۸۱	۷۳	۸	۳۵۰
درصد	۳۶	۱۸	۲۳	۲۱	۲	۱۰۰

نتایج آزمون آماری نشان می‌دهد که زنان و دختران محله ده ونک در مقایسه با مردان و پسران تقریباً (۲۸ در برابر ۱۸ درصد) به یک اندازه تمایل دارند که از سالن مطالعه کتابخانه استفاده کنند؛ چراکه تفاوت آماری معنادار نشده است ($s = ۰/۵۶$)؛ در این باره افراد مجرد بیش از متأهلان تمایل دارند (۳۶ در برابر ۱۴ درصد) ($s = ۰/۰۰۰$)؛ دانش‌آموزان و دانشجویان (۵۵ و ۴۶ درصد) بیش از بازنشسته‌ها، زنان خانه‌دار و افراد شاغل (به ترتیب ۸

۱۸ و ۱۵ درصد) ($S = 0/000$)، افراد ۱۰ تا ۲۰ ساله بیش از سایر گروه‌های سنی ($0/000 = S$)؛ برحسب سواد این تمایل در بین دارندگان مدرک راهنمایی (۳۴ درصد) و نیز مقطع دکتری (۳۳ درصد) بیش از سایر مقاطع می‌باشد؛ البته تفاوت معنادار نیست. همچنین برحسب سابقه محل سکونت کسانی که بین ۱ تا ۱۰ سال و ۱۱ تا ۲۰ سال سابقه سکونت دارند بیش از سایر موارد، به‌طور معناداری تمایل به استفاده از قرائت‌خانه را دارند ($0/01 = S$).

۷- آثار و پیامدهای احداث کتابخانه ده ونک: با بررسی نظرات مردم محله ده ونک، بررسی حاصل نشان می‌دهد که با میانگین نظری ۱ تا ۳ نمره «دسترسی آسان به کتاب، روزنامه و فضای مطالعه» با میانگین ۲/۶۵، «علاقه‌مند شدن کودکان به کتاب و سرگرمی‌های فرهنگی» با میانگین ۲/۶۲، «آمادگی بیشتر و قبولی دانش‌آموزان در کنکور» با میانگین ۲/۵۲، «فرصتی برای حضور دختران و زنان در فضای کتابخانه» با میانگین ۲/۵۱ بیشترین آثار مثبت احداث کتابخانه در محله ده ونک می‌باشد؛ همچنین استفاده از آزمون کای اسکوئر تک متغیره، معنادار بودن این آثار را تأیید نموده است؛ در مقابل احداث کتابخانه بر «افزایش ترافیک و تردد زیاد ماشین» (میانگین ۱/۹۶) و «شلوغی محله و رفت‌وآمد زیاد» (میانگین ۲/۰۶) آثار منفی‌ای ندارد؛ زیرا آزمون کای اسکوئر تک متغیره معنادار نشده است.

جدول ۸. توزیع پاسخگویان برحسب آثار و پیامدهای احداث کتابخانه ده ونک

پیامد احداث کتابخانه در محله ده ونک	مخالف	ناحدودی	موافق	آزمون آماری
موجب دسترسی آسان به کتاب، روزنامه و فضای مطالعه	۶	۲۳	۷۱	$S = 0/000$
موجب شلوغی محله و رفت‌وآمد زیاد	۳۱	۳۲	۳۷	$S = 0/۳۸$
موجب افزایش ترافیک و تردد زیاد ماشین	۳۷	۳۳	۳۱	$S = 0/۶۳$
موجب استقبال مردم و گسترش فرهنگ کتاب‌خوانی	۱۲	۳۵	۵۳	$S = 0/000$
موجب استفاده مردم از کافی‌شاپ کتابخانه	۱۳	۳۰	۵۶	$S = 0/000$
فرصتی برای حضور دختران و زنان در فضای کتابخانه	۶	۳۷	۵۶	$S = 0/000$
موجب شکل‌گیری پاتوق و فضایی برای تعامل افراد	۲۱	۳۵	۴۴	$S = 0/000$

پیامد احداث کتابخانه در محله ده ونک	مخالف	تاحدودی	موافق	آزمون آماری
موجب غنی شدن اوقات فراغت مردم محله	۱۲	۳۵	۵۳	$S = ۰/۰۰۰$
موجب عدم امکان مراقبت خانواده‌ها از فرزندانشان	۶۰	۲۸	۱۲	$S = ۰/۰۰۰$
کاهش آسیب‌های اجتماعی مانند اعتیاد و...	۲۴	۳۶	۴۰	$S = ۰/۰۰۰$
افزایش احساس تعلق و رضایت مردم از محله	۱۴	۴۲	۴۴	$S = ۰/۰۰۰$
موجب ایجاد ارتباط نامناسب بین دختران و پسران	۷۶	۱۵	۹	$S = ۰/۰۰۰$
آمادگی بیشتر و قبولی دانش‌آموزان در کنکور	۶	۳۵	۵۹	$S = ۰/۰۰۰$
موجب علاقه کودکان به کتاب و سرگرمی‌های فرهنگی	۴	۲۹	۶۷	$S = ۰/۰۰۰$

در مجموع با تلفیق داده‌های کمی و کیفی آثار و پیامدهای مختلف احداث کتابخانه در سطح محله شناسایی گردید؛ در مرحله بعد بر اساس «مصاحبه‌ای بین گروهی خبرگانی» متشکل از همکاران پروژه، فعالان فرهنگی محلی، مدیران شهرداری پیامدهای احداث کتابخانه مورد بحث و بررسی قرار گرفت و در نهایت «ماتریس شناسایی دامنه تأثیرات بعد از اجرای پروژه» استخراج گردید.

با جمع‌بندی یافته‌های حاصل می‌تواند اذعان داشت با احداث کتابخانه، مواردی از قبیل شلوغی محله و رفت‌وآمد زیاد، افزایش ترافیک و تردد ماشین، تغییر محل سکونت همسایگان پروژه، جابجایی مستأجران مجاور پروژه، عدم مراقبت خانواده‌ها از رفتار فرزندان و ایجاد ارتباط نامناسب بین دختران و پسران کمترین پیامدهای منفی برای پروژه محسوب می‌شوند؛ در مقابل کاهش ایمنی عبور مراجعان در سطح خیابان، کاهش آسایش روحی و روانی همسایگان پروژه، درگیری بین همسایگان و مراجعان کتابخانه به خاطر مزاحمت، مشکل جای پارکینگ همسایگان پروژه از مهم‌ترین پیامدهای منفی بعد از تأسیس کتابخانه ده ونک محسوب می‌شوند. از سوی دیگر آثاری از قبیل بهبود دسترسی به فضای کتابخانه، موفقیت محصلان در امتحانات و کنکور، رونق کسب‌وکار مجاور پروژه، افزایش سرمایه اجتماعی نهادی از طریق ارتباط بین مدرسه و کتابخانه، کاهش آسیب‌های اجتماعی و بالا رفتن سطح آگاهی و توسعه فرهنگی محله از مهم‌ترین پیامدهای مثبت توسعه و احداث کتابخانه می‌باشند.

جدول ۹. ماتریس شناسایی دامنه تأثیرات بعد از اجرای پروژه

زیاد	متوسط	کم	پیامد احداث کتابخانه در محله ده ونک
		✓	شلوغی محله و رفت و آمد زیاد
		✓	افزایش ترافیک و تردد ماشین
✓			کاهش ایمنی عبور در سطح خیابان
✓			بهبود دسترسی به فضای کتابخانه
	✓		گسترش و ارتقاء فرهنگ کتاب‌خوانی
	✓		کاهش هزینه خانواده‌ها در تهیه کتاب
	✓		استفاده از فضای کافی شاپ کتابخانه
	✓		غنی‌سازی اوقات فراغت مردم محله
✓			موفقیت محصلان در امتحانات و کنکور
	✓		علاقه‌مندی کودکان به کتاب و سرگرمی‌های فرهنگی
	✓		ایجاد و تقویت عادات مطالعه در کودکان
	✓		امکان استفاده از کلاس‌های جانبی و نمایشگاه‌ها
		✓	تغییر محل سکونت همسایگان پروژه
		✓	جابجایی مستأجران مجاور پروژه
	✓		کاهش اجاره‌بهای املاک مجاور پروژه
✓			کاهش آسایش روحی و روانی همسایگان پروژه
✓			درگیری بین همسایگان و مراجعان کتابخانه به خاطر مزاحمت
✓			مشکل جای پارکینگ همسایگان پروژه
		✓	افزایش ناامنی در سطح کوچه نهم
		✓	عدم مراقبت خانواده‌ها از رفتار فرزندان
		✓	ایجاد ارتباط نامناسب بین دختران و پسران
	✓		حضور دختران و زنان در فضای کتابخانه (عدالت جنسیتی)
	✓		شکل‌گیری پاتوق و فضایی برای تعامل افراد
✓			رونق کسب‌وکار مجاور پروژه
✓			افزایش سرمایه اجتماعی نهادی بین مدارس و کتابخانه
✓			کاهش آسیب‌های اجتماعی
	✓		افزایش تعلق محله‌ای ساکنان
✓			بالا رفتن سطح آگاهی و توسعه فرهنگی محله
	✓		عدم استفاده مناسب از کتابخانه و ناپایداری پروژه در طول زمان

بحث و نتیجه‌گیری

بی‌تردید اقدام توسعه‌ای احداث کتابخانه در محله ده ونک در مقایسه با وضعیت T-1 (قبل از اقدام) گرچه به توسعه فرهنگ عمومی و ارتقاء فرهنگ کتاب‌خوانی کمک می‌کند؛ ولی از آنجا که مطالعه و ارزیابی تأثیر اجتماعی و فرهنگی پروژه‌های شهری «وضعیت مطلوب و همه‌جانبه» را نشانه می‌رود و بر این اعتقاد است که علیرغم بهبود وضعیت کنونی در مقایسه با گذشته، ولی در مقایسه با وضع مطلوب در آینده فاصله وجود دارد، بنابراین نیازمند تدوین سناریو برای برنامه‌ریزی و بهبود بهتر احداث و توسعه چنین اقدامات توسعه‌ای در آینده هستیم. از این‌رو، در این مطالعه به منظور برآورد پیامدهای اقدام و آینده‌نگری و نحوه برنامه‌ریزی برای وضعیت توسعه و تجهیز کتابخانه ده ونک از روش سناریونویسی استفاده شده است. بنابراین آنچه به‌عنوان رخدادهای احتمالی آینده مورد توجه است «نحوه سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی برای توسعه و احداث کتابخانه ده ونک» جهت کاهش آثار منفی و افزایش آثار مثبت است که در قالب چند سناریو که بیانگر نحوه وقوع آن رخدادهاست، ترسیم می‌گردد. از این‌رو، با توجه به تصمیم‌گیری و سهم نیروهای کلیدی و محوری مؤثر بر احداث و توسعه کتابخانه، دو عامل مهم در موفقیت و بهره‌مندی مردم از کتابخانه ده ونک «نحوه برنامه‌ریزی و مدیریت اجرایی» این فضای فرهنگی و نیز «نحوه جلب رضایت و مشارکت اجتماعی» می‌باشد؛ بنابراین داشتن برنامه فرهنگی ضعیف یا قوی و نیز مشارکت اجتماعی حداقلی تا حداکثری می‌تواند چهار نوع سناریو را برای آینده پروژه پیش‌بینی نمود:

شکل ۴: انواع سناریوی پیش‌بینی شده برای پروژه

الف) سناریوی شکست پروژه کتاب‌خوانی: این سناریو بیانگر «عدم اجرا و توقف طرح احداث کتابخانه» در سطح محله ده ونک توسط شهرداری می‌باشد. این سناریو از نوع بدبینانه تلقی می‌گردد که می‌تواند حاصل برنامه فرهنگی و اجرایی ضعیف از سوی مدیریت شهری منطقه ۳، در کنار انگیزه و مشارکت اجتماعی حداقلی مردم در سطح محله جهت راه‌اندازی و بهره‌مندی از کتابخانه اتفاق بیفتد که موجب عدم استفاده مناسب از فضا و امکانات کتابخانه و ناپایداری پروژه در طول زمان گردد. مضامین اصلی استخراج‌شده از مصاحبه‌های کیفی برای مستدل کردن سناریوی شکست بدین شرح است: ۱- اولویت سایر خدمات موردنیاز در سطح محله در مقایسه با احداث کتابخانه ۲- عدم استقبال مردم از کتابخانه به خاطر اهل مطالعه نبودن آن‌ها ۳- مناسب و در دسترس نبودن موقعیت و فضای کتابخانه (قرار گرفتن در کوچه بن‌بست) ۴- عدم استفاده مردم از کتابخانه باغ ایرانی. از این رو، آثار و پیامدهایی چنین اقدام توسعه در قالب سناریوی بدبینانه شکست پروژه توسعه کتاب‌خوانی، شامل مواردی از قبیل عدم استقبال کافی مردم از فضای کتابخانه، بلااستفاده ماندن فضا و از بین رفتن تجهیزات و امکانات کتابخانه، هدر دادن بودجه شهرداری در سطح محله، کاهش اعتمادی مردم به عملکرد شهرداری، بی‌توجهی شهرداری به خواسته‌ها و خدمات موردنیاز مردم می‌گردد.

ب) سناریوی جبران پروژه کتاب‌خوانی: این سناریو حاصل برنامه فرهنگی و اجرایی ضعیف مدیریت شهری در کنار انگیزه و مشارکت اجتماعی حداکثری مردم محله اتفاق می‌افتد. مضمون این سناریو بیانگر «استفاده از دیگر فضاهای موجود برای جبران فضای کتابخانه» در سطح محله ده ونک منطقه ۳ شهرداری می‌باشد تا از طریق شیوه‌های دیگر بتوان به توسعه فرهنگی و افزایش سرانه مطالعه و گسترش فرهنگ کتاب‌خوانی موردنیاز کمک کرد؛ مانند: ۱- اختصاص فضایی از سرای محله برای بخش امانت و سالن مطالعه برای مردم محله ۲- غنی کردن منابع و کتب و فعال کردن کتابخانه باغ ایرانی در ایام مختلف برای استفاده بیشتر مردم محله ۳- توسعه و گسترش بخش کتابخانه امامزاده قاضی الصابر جهت استفاده بیشتر مراجعان ۴- احداث کتابخانه در موقعیتی مناسب، مانند ضلع

جنوبی میدان ده ونک به خاطر فضای بلااستفاده و بی‌دفاع.

از این رو، آثار و پیامدهایی چنین اقدام توسعه در قالب سناریوی واقع‌بینانه جبران پروژه توسعه کتاب‌خوانی، موجب استفاده بهینه از دیگر فضاهای شهری توسط شهرداری می‌گردد، این امر به نوبه خود موجب جلوگیری از دوباره‌کاری و هدر رفتن بودجه شهرداری و از سوی دیگر هدف اساسی شهرداری مبنی بر توسعه آگاهی و فرهنگ مردم محله تأمین می‌گردد. در این طیف از حامیان سناریوی جبران پروژه کتاب‌خوانی، استقبال خوب مردم از برنامه‌های آموزشی و فرهنگی سرای محله، در دسترسی بودن سرای محله، مدیریت مناسب سرای محله، موقعیت و بنای مطلوب کتابخانه باغ ایرانی در پارک بزرگ و با طراوت زمینه مناسبی برای ارتقاء فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی فراهم خواهد آورد. مضامین استخراج‌شده برای سناریوی جبران بدین شرح است: ۱ - افزایش سطح آگاهی و فرهنگ مردم محله ۲ - دسترسی راحت‌تر به کتابخانه عمومی برای مردم ۳ - استفاده بهینه از کتابخانه باغ ایرانی توسط مردم ۴ - بهره‌مندی بیشتر از فضای سرای محله برای کتابخانه ۵ - نقش هدایت‌کنندگی مردم به سمت ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی.

ج) سناریوی استقبال از توسعه کتاب‌خوانی: این سناریوی واقع‌بینانه، حاصل برنامه فرهنگی و اجرایی قوی مدیریت شهری در کنار مشارکت اجتماعی حداکثری مردم محله قابل پیش‌بینی است؛ بنابراین، ابتدا لازم است شهرداری منطقه ۳ فعالیت‌های فرهنگی و مدیریتی مناسبی در سطح محله انجام دهد و به نوبه خود با انگیزه بخشی و آگاهی دادن بیشتر به مردم، با استقبال شهروندان برای بهره‌مندی از فضای کتابخانه روبرو خواهد شد. استدلال لازم برای سناریوی استقبال بدین شرح است: ۱ - پیگیری مداوم مردم برای داشتن فضای مطالعه و تأمین کتب مورد نیازشان ۲ - داشتن تبلیغ و فعالیت‌های آموزشی، فرهنگی و هنری مرتبط با کتاب و کتاب‌خوانی ۳ - کوچک بودن منازل و احساس نیاز به فضایی برای مطالعه ۴ - تأمین کتب مورد نیاز اقشار مختلف به شیوه‌های گوناگون ۵ - معرفی کتب جدید و شکل دادن به ذائقه کتاب‌خوانی مردم ۶ - کمک گرفتن از تجارب سرای محله و برگزاری برخی از برنامه‌های آن در این فضا ۷ - جلوگیری از واگذاری کتابخانه به بخش

خصوصی و توقع درآمذزایی ۸- هماهنگی با مدارس جهت تبلیغ و استفاده دانش‌آموزان از این فضا.

در این سناریو می‌توان با نگاه رو به رشد و توسعه فرهنگی محله ده ونک شاهد استقبال مردم بود. از منظر جامعه‌شناختی، محله ده ونک به لحاظ ساختار اجتماعی و بافت محلی سنتی به تعبیر فردیناند تونیس (جامعه‌شناس) بیشتر حکم «اجتماع» دارد تا «جامعه». اجتماع (Community) مفهومی است که بر زندگی گروهی که در یک منطقه جغرافیایی مشترک، سکونت نسبتاً بادوام دارند، اطلاق می‌گردد (کسلر، ۱۳۹۴). بر این اساس، کارکرد احداث و توسعه فعالیت‌های کتابخانه در چنین سناریویی «محله محور» است؛ بنابراین چنانچه از همان ابتدا اقدامات لازم در خصوص نحوه مواجهه با مردم، انگیزه بخشی برای شرکت در امور فرهنگی مرتبط با حوزه کتاب، شیوه‌های مدیریت محله‌ای، فعالیت‌های جنبی مختلف مرتبط با حوزه کتاب و کتابخانه، مخاطب شناسی و ... به عمل آید؛ استقبال مردم از این فضای فرهنگی محله‌ای افزایش می‌یابد و پروژه توسعه کتاب و کتابخوانی با موفقیت پیش می‌رود. در این محله اجتماعات و گروه‌های مختلف وجود دارد که مدیریت کتابخانه با رویکرد فعال و پویا می‌تواند بسیاری از افراد را جذب این فضا نماید و به رونق کتاب و کتابخوانی کمک نماید. معمولاً چنین فضایی صرفاً نایستی محلی برای امانت دادن کتاب و قرائت‌خانه تلقی گردد، بلکه با «برنامه‌ریزی چندمنظوره» با برگزاری دوره‌های مختلف فرهنگی و هنری مرتبط با کتاب می‌تواند آن را تبدیل به یک «کافه کتاب» واقعی نماید؛ به عبارتی کارکرد چنین فضایی دعوت از نویسندگان کتب محلی، برگزاری جلسات معرفی، نقد و بررسی کتب مختلف، نیاز سنجی از افراد پیرامون کتب موردنیاز، معرفی افراد برای استفاده از سایر کتابخانه‌های عمومی، برگزاری مسابقات کتابخوانی، برگزاری برخی از کلاس‌های آموزشی، پرورشی و قصه‌گویی مدارس در چنین فضایی، برگزاری کلاس کتابخوانی برای کودکان و ... می‌تواند باشد.

د) سناریوی امید به توسعه کتابخوانی: «سناریوی امید به توسعه کتابخوانی» بیانگر آشنایی تدریجی و استفاده مراجعان مختلف برحسب ضرورت بعد از احداث و توسعه

کتابخانه می‌باشد؛ امری که در بلندمدت می‌تواند به توسعه فرهنگی و ارتقاء فرهنگ کتاب‌خوانی مردم محله و نیز منطقه ۳ شهرداری مفید واقع گردد. این سناریو از نوع خوش‌بینانه تلقی می‌گردد و حاصل برنامه‌ریزی فرهنگی و اجرایی قوی مدیریت شهری در کنار انگیزه و مشارکت اجتماعی حداقلی مردم محله قابل پیش‌بینی می‌باشد. مضامین مستدل برای پیگیری سناریوی امید عبارت‌اند از: ۱- تعداد بسیار نوجوان، جوان و دانشجو در سطح محله ۲- تخصصی کردن فعالیت‌های کتابخانه و بهره‌مندی مراجعان مختلف ۳- داشتن هماهنگی با سایر نهادها و بهره‌مندی از آنها مانند دانشگاه الزهراء، مدارس و اجتماعات محلی ۴- داشتن فعالیت‌های آموزشی، فرهنگی و هنری فرا محله‌ای پیرامون کتاب و کتاب‌خوانی ۵- استمرار و تداوم برنامه‌های مختلف در کتابخانه در بلندمدت.

از این رو، آثار و پیامدهایی چنین اقدام توسعه در قالب سناریوی خوش‌بینانه امید به توسعه و گسترش کتاب‌خوانی مبتنی بر فعالیت‌های «تخصصی و فرا محله‌ای» است. محله ده ونک، علیرغم مهاجرپذیر بودن و نیز وجود برخی آسیب‌های اجتماعی، ظرفیت و امکان آن را دارد که به تدریج با احداث کتابخانه به یک «پاتوق فرهنگی» برای جوانان و علاقه‌مندان به کتاب در سراسر شهر تبدیل گردد تا به تدریج به توسعه فرهنگی و اجتماعی محله کمک کند. این امر در گرو تخصصی کردن فعالیت‌های مرتبط با حوزه کتابخانه یا تأمین کتاب‌های تخصصی موردنیاز شهروندان تهرانی در این فضا می‌باشد؛ بنابراین کارکرد چنین کتابخانه‌ای، فرا محله‌ای محسوب گردد؛ همچنین زمینه‌ای را برای بهره‌مندی از ظرفیت مراکز فرهنگی و علمی محله و مناطق دیگر میسر می‌سازد. استفاده از دانشجویان دانشگاه الزهراء برای فعالیت‌های فرهنگی و هنری در کتابخانه، استفاده از فعالان فرهنگی و مدارس تحصیلی مختلف محله برای اجرای برنامه در این فضا، فراخوان شهری برای جنبه فرا محله‌ای برنامه‌های کافه کتاب و دعوت از صاحب‌نظران شهر تهران می‌تواند «اجتماع» محله ده ونک را به «جامعه» شهری تهران پیوند بزند. البته دانشگاه الزهراء در گذشته و به دنبال آن احداث باغ ایرانی در سال‌های اخیر تاحدودی محله ده ونک را از بن‌بست تعاملات اجتماعی و فراغتی خارج کرده است؛ افزایش عبور مردم با زدن پل عابر بر روی اتوبان چمران و وصل کردن منطقه ۳ با ۲ شهری، عبور و مرور دانشجویان دانشگاه الزهراء از

میدان ونک، استفاده از مکان زیارتی قاضی الصابری، استفاده مردم از فضای باغ ایرانی در سال‌های ابتدایی تأسیس و بهار هر سال موجب گشایش فضایی این محله به روی برخی از مناطق و محلات مختلف مردم شهر تهران شده است؛ بنابراین می‌توان امید داشت در بلندمدت برنامه‌ریزی و توسعه کارکرد کتابخانه، فرامحله‌ای و فراگیر شود و به گونه‌ای که مردم دیگر مناطق شهر بتوانند از مزایای آن بهره‌مند گردند. البته به خاطر موقعیت بن‌بست محله ده ونک، نداشتن جای پارک برای ماشین‌ها، شلوغی و تردد زیاد افراد در سطح خیابان‌های اصلی، نبود پیاده راه در سطح برخی از خیابان‌ها، غریبه زدایی از مراجعان، از جمله پیامدهایی منفی است که اجرای چنین سناریویی به همراه دارد.

در مجموع برای توسعه فرهنگ کتاب‌خوانی و افزایش انگیزه به مراجعان لازم است نظام بسامد اجرای پروژه مورد توجه قرار گیرد. در واقع تعدیل و جبران به ترتیب اولویت بر سه اصل استوار است: ۱- کوشش برای اجتناب از کلیه تأثیرات منفی. ۲- تدوین راهبردهایی که تأثیرات منفی را به حداقل برساند. ۳- در پیش گرفتن راه‌هایی برای جبران خسارت وارد شده به ذینفعان؛ بنابراین متناسب با آثار و پیامدهای احداث کتابخانه ده ونک، راهبردهای تعدیل تأثیرات منفی و افزایش تأثیرات مثبت به شرح زیر است:

جدول ۱۰. نظام بسامد اجرای پروژه

پیامد منفی و مثبت احداث کتابخانه	برنامه‌های تعدیل و حداقل‌رسانی تأثیرات منفی و افزایش تأثیرات مثبت
شلوغی محله و رفت‌وآمد زیاد	- شلوغ شدن خیابان شرافتی و کوچه نهم - استقبال کودکان، نوجوانان و زنان خانه‌دار از کتابخانه - امنیت بخشی به محورهای عبوری مراجعان کتابخانه
افزایش ترافیک و تردد ماشین	- عدم ایجاد ترافیک به خاطر استفاده نمودن مراجعان کتابخانه از ماشین - وجود ترافیک در صورت برگزاری برنامه‌های فرامحله و مراجعان غیر محله‌ای - استفاده از فضای پارک حیاط سرای محله برای مهمانان ویژه
کاهش ایمنی عبور در سطح خیابان	- تفکیک فضایی حداقل نیم متری برای پیاده‌روی مراجعان در سراسر خیابان شرافتی توسط شهرداری - حفاظت‌گذاری میله‌ای یا فلزی خیابان برای ایمنی عبور مراجعان به کتابخانه

برنامه‌های تعدیل و حداقل رسانی تأثیرات منفی و افزایش تأثیرات مثبت	پیامد منفی و مثبت احداث کتابخانه
<p>- ناامنی برای پیاده‌روی مراجعان به خاطر نبودن پیاده‌رو در خیابان شرافتی</p> <p>- مشکل در پیاده‌روی مراجعان به خاطر پارک برخی ماشین‌ها در خیابان شرافتی</p> <p>- کاهش ایمنی فرزندان خردسال به همراه والدین برای عبور و مرور از خیابان</p>	
<p>- افتتاح با شکوه کتابخانه با اطلاع‌رسانی به مردم و فعالان فرهنگی محله</p> <p>- نصب تابلوی معرفی کتابخانه در سراسر مسیر میدان ده ونک، خیابان شرافتی و نبش کوچه نهم</p> <p>- نصب ساعات بهره‌مندی مراجعان از بخش‌های مختلف کتابخانه در میدان ده ونک و نبش کوچه</p>	<p>بهبود دسترسی به فضای کتابخانه</p>
<p>- تصمیم‌گیری برای نظام طبقه‌بندی و چیدمان کتب با اولویت بر روش کنگره</p> <p>- تسهیل سازوکارهای عضویت با اولین مراجعه فرد و ایجاد رضایت خاطر</p> <p>- معرفی خلاصه کتب تازه خریداری‌شده در قالب ویتترین کتاب در سطح محله</p> <p>- تکمیل فرم‌های نظرخواهی در حین ثبت‌نام و نیز در طول سال برای خرید کتب موردنیاز</p> <p>- راهنمایی کردن افراد برای جستجو و پیدا کردن کتب موردنیازشان</p> <p>- شیفتهی کردن ارائه خدمات برای تأمین نیازهای مراجعان مختلف</p> <p>- باز بودن کتابخانه بین ساعت ۸ صبح تا ۸ شب و روزهای تعطیل و نیز پنج‌شنبه و جمعه</p> <p>- طراحی جالب و جذاب محیط کتابخانه و فضایی داخلی کتابخانه و سالن مطالعه</p> <p>- اعمال سیاست‌ها و مقرراتی جهت حفظ سکوت سالن مطالعه</p> <p>- مجهز نمودن سالن‌های کتابخانه به اینترنت و نظارت بر آن</p> <p>- ایجاد وب‌سایت برای کتابخانه عمومی در جهت ارائه لیست کتب موجود</p> <p>- ایجاد وب‌سایت برای کتابخانه جهت امکان تمدید کتب توسط مراجعان از منزل</p> <p>- قرار دادن کتب خریداری‌شده در دید مراجعان کتابخانه به منظور آشنایی و استفاده از آنها</p> <p>- انتخاب رئیس و کارکنان کتابخانه از بین فارغ‌التحصیلان رشته تخصصی کتابداری و اطلاع‌رسانی</p>	<p>گسترش و ارتقاء فرهنگ کتاب‌خوانی</p>

برنامه‌های تعدیل و حداقل رسانی تأثیرات منفی و افزایش تأثیرات مثبت	پیامد منفی و مثبت احداث کتابخانه
<p>- توجه به چیدمان فیزیکی کتاب جهت انگیزه بخشی به مردم برای استفاده بیشتر</p> <p>- باز بودن مخازن و آرشیو کتاب برای پیدا کردن کتب موردعلاقه مراجعان</p> <p>- در نظر گرفتن سیاست‌های راهبردی برای تأمین منابع کتابخانه برحسب اهدا، مبادله، خرید و امانت</p> <p>- تأمین کتاب موردنظر مراجعان از طریق شبکه‌های اجتماعی، صندوق نظرات و وب‌سایت</p> <p>- ارائه خدمات مختلف به صورت حضوری و آنلاین (تمدید، رزرو کتاب، کتب صوتی و...)</p> <p>- راه‌اندازی کانال مراجعان کتابخانه در شبکه‌های مجازی موردنظر</p> <p>- پیش‌بینی سیستم اطفاء حریق در قالب تهیه کپسول پودری، آژیر و آبی اسپرینکلر (Sprinkler)، مه‌آب (Water Mist)</p>	
<p>- نظرخواهی از مراجعان در خصوص کتب موردنیاز با در نظر گرفتن صندوق پیشنهادها</p> <p>- برگزاری طرح هدیه کتاب جهت دریافت کتب موردنیاز دانشجویان، دانش‌آموزان و ...</p> <p>- ایجاد کارگروه تخصصی برای انتخاب منابع، نحوه تهیه و شیوه معرفی و نمایش کتب</p>	<p>کاهش هزینه خانواده‌ها در تهیه کتاب</p>
<p>- جلوگیری از غلبه کارکرد کافی‌شاپ بر کارکرد واقعی امان کتا و بهره‌مندی از فضای کتابخانه</p> <p>- چیدمان زیبا و جذاب برای بهره‌مندی از فضای کافی‌شاپ کتابخانه</p> <p>- اداره اولیه کافی‌شاپ توسط مدیریت شهرداری برای جلوگیری از بر ساخت درآمذایی</p> <p>- محوطه‌سازی و ایجاد فضای سبز در محیط کتابخانه</p>	<p>استفاده از فضای کافی‌شاپ کتابخانه</p>
<p>- طراحی برنامه‌ای برای کمک و ارائه کتاب به سالمندان با عنوان: کتاب راهی برای رهایی از تنهایی</p> <p>- طراحی برنامه‌ای برای باسواد کردن افراد کم‌سواد و بی‌سواد مهاجر محله با عنوان: با من بخوان</p> <p>- بهره‌گیری از دنیای مجازی در جهت تولید یا خرید نسخه‌های الکترونیکی یا فایل صوتی کتب</p>	<p>غنی‌سازی اوقات فراغت مردم محله</p>

پیامد منفی و مثبت احداث کتابخانه	برنامه‌های تعدیل و حداقل رسانی تأثیرات منفی و افزایش تأثیرات مثبت
	<p>- برگزاری برنامه‌های مناسبی برای انگیزه بخشی به افراد کم علاقه به کتاب</p> <p>- برگزاری دوره‌های درباره مسائل و نیازهای محله (زیبایی‌ها، مسائل و نیازها)</p>
موفقیت محصلان در امتحانات و کنکور	<p>- تهیه میز و صندلی مخصوص برای مطالعه در ساعات مداوم</p> <p>- تهیه منابع و بروز رساندن کتب کنکور مورد نیاز دانش آموزان</p> <p>- برگزاری مراسم هدیه کتب کنکور از طریق دانش آموزان سال قبل</p> <p>- برگزاری دوره‌های آموزشی تست زنی و راه‌های موفقیت</p> <p>- معرفی دانش آموزان قبول شده در کنکور سراسری</p> <p>- ارائه مشاوره تحصیلی به دانش آموزان با کمک قبول شدگان کنکور</p>
علاقه مندی کودکان به کتاب و سرگرمی‌های فرهنگی	<p>- مراقبت از کودکان در حین ارائه خدمات کتاب‌خوانی</p> <p>- برگزاری دوره‌های قصه گویی برای کودکان با همراهی مادران</p> <p>- خرید کتاب‌های خوب و مناسب برای کودکان و نوجوانان</p> <p>- برگزاری بازارچه فروش کتاب با تخفیف‌های مناسب توسط ناشران مختلف</p> <p>- هدایت کمک‌های خیریه‌ای برای خرید کتاب و هدیه به کودکان علاقه‌مند</p> <p>- برگزاری دوره‌های قصه گویی، نمایش خلاق، داستان‌سرایی، کتاب‌سازی، بازی‌های خواندن</p>
ایجاد و تقویت عادات مطالعه در کودکان	<p>- طراحی برنامه‌ای برای کمک کودکان با عنوان: خواندن را از سال‌های نخستین کودکی آغاز کنیم</p> <p>- توجه به لذت خواندن کتاب‌های تصویری با کودکان محله</p> <p>- معرفی شخصیت‌های علمی و به تصویر کشیدن زندگی نویسندگان مشهور</p> <p>- تهیه برخی منابع با فرمت‌های الکترونیکی و دیجیتالی از قبیل فایل صوتی و PDF</p> <p>- پیوند دادن کتاب‌های درسی با غیردرسی با معرفی کتب مرتبط با هر مبحث درسی</p> <p>- استفاده از کتب غیردرسی برای تکمیل مباحث درسی خود در قالب کارهای پژوهشی و آزمایشگاهی</p>
امکان استفاده از کلاس‌های جانبی و نمایشگاه‌ها	<p>- برگزاری نمایشگاه کتاب و معرفی کتب تازه خریداری شده</p> <p>- تهیه بروشور کتب تازه و قرار دادن آن در اختیار مراجعه کنندگان</p> <p>- برگزاری نشست و کارگاه‌های آموزشی مختلف در کتابخانه</p> <p>- برگزاری کلاس‌های آموزشی، راهنمایی و مشاوره درباره شیوه مطالعه و تندخوانی</p>

برنامه‌های تعدیل و حداقل رسانی تأثیرات منفی و افزایش تأثیرات مثبت	پیامد منفی و مثبت احداث کتابخانه
- استفاده از هنرمندان محله برای برگزاری نمایشگاه آثار هنری‌شان در این فضا	
- سنگ‌فرش کردن کوچه با توجه به شیب کوچه جهت رفت‌وآمد راحت مراجعان - نصب ویترین‌های معرفی کتاب در سطح دیوارهای کوچه نهم و منتهی به کتابخانه - رنگ‌آمیزی و طراحی بر سطح دیوارهای همسایگان مجاور پروژه و تبدیل کوچه به فضایی فرهنگی - بهسازی فرهنگی ابتدای کوچه و پیوند دادن آن با فضای کتابخانه جهت آشنایی و استقبال مراجعان	تغییر محل سکونت همسایگان پروژه
- ایجاد تسهیلات ویژه برای اعضای خانواده همسایگان جهت حضور بیشتر کتابخانه - داشتن جلسه و مصاحبه با همسایگان و شنیدن مشکلات آن‌ها در بازه‌های زمانی مختلف	جابجایی مستأجران مجاور پروژه
- در نظر گرفتن ورودی دیگر از سمت کوچه رجبی برای کاهش بار رفت‌وآمد از کوچه نهم	کاهش اجاره‌بهای املاک مجاور پروژه
- تبدیل کوچه نهم به کوچه فرهنگی متناسب با زنجیره معرفی کتاب و القا حس کتاب‌خوانی - هویت بخشی به مراجعان برای داشتن رفتار کتاب‌خوانی در سطح کوچه و محله (ID کارت)	کاهش آسایش روحی و روانی همسایگان پروژه
- کارکرد محله‌ای بخشیدن به فعالیت‌های کتابخانه جهت جلوگیری از مقاومت جدی همسایگان - امکان درگیری همسایگان با غریبه‌ها در صورت استفاده نابهنجار و بی‌موقع از کافی‌شاپ	درگیری بین همسایگان و مراجعان کتابخانه به خاطر مزاحمت
- در نظر گرفتن فضای پارک خارج از کوچه برای همسایگان پروژه - استفاده از پارکینگ‌های طبقاتی هوشمند در اطراف پروژه برای همسایگان - آسیب رساندن به ماشین‌های همسایگان پروژه توسط مراجعان به خاطر باریک بودن کوچه نهم	مشکل جای پارکینگ همسایگان پروژه
- افزایش حس امنیت فضا با کنترل دقیق ورود و خروج مراجعان توسط مسئول مربوطه	عدم مراقبت خانواده‌ها از رفتار فرزندان

پیامد منفی و مثبت احداث کتابخانه	برنامه‌های تعدیل و حداقل رسانی تأثیرات منفی و افزایش تأثیرات مثبت
	<p>- پذیرش مسئولیت نگهداری فرزندان در نبود والدین در فضای کتابخانه - ایجاد اعتماد در بین اعضای خانواده‌ها در مواجهه با والدین</p>
<p>ایجاد ارتباط نامناسب بین دختران و پسران</p>	<p>- تفکیک کردن فضای استفاده از کتابخانه و امکانات آن در بین دختران و پسران - استفاده هنجارمند دختران و پسران از فضا و امکانات کتابخانه - در نظر گرفتن فضایی برای کارهای علمی مشترک برای دختران و پسران در سطوح عالی</p>
<p>حضور دختران و زنان در فضای کتابخانه (عدالت جنسیتی)</p>	<p>- فراخوان و دعوت از زنان خانه‌دار برای عضویت رایگان در کتابخانه - برگزاری دوره‌های آموزش خانواده با معرفی کتاب‌هایی در این زمینه - برگزاری معرفی کتاب‌های جدید درباره فرزندپروری، همسرمداری، مهارت‌های زندگی و... - در نظر گرفتن فضای سالن مطالعه بیشتر برای بخش خانم‌ها با توجه به استقبال فراوان آن‌ها</p>
<p>شکل‌گیری پاتوق و فضایی برای تعامل افراد</p>	<p>- تشکیل گروه‌های فرهنگی با مشارکت جوانان، زنان و سالمندان همراه با معرفی منابع ادبی و نقد آن‌ها؛ - در نظر گرفتن جایزه‌ای برای ترویج کتاب‌خوانی از طریق مسابقات کتاب‌خوانی در سطح محله - برگزاری مسابقات کتاب‌خوانی، خلاصه‌نویسی کتاب در هفته کتاب‌خوانی - تهیه روزنامه دیواری، کاریکاتور و مقاله‌نویسی با محور شهر و مسائل محله توسط مراجعان - برگزاری اردوی علمی - تفریحی از کتابخانه‌های ملی، تخصصی و دانشگاهی برای مراجعان</p>
<p>رونق کسب‌وکار مجاور پروژه</p>	<p>- فروش لوازم‌التحریر مختلف به مراجعان - در نظر گرفتن تخفیف خرید برای مراجعان</p>
<p>افزایش سرمایه اجتماعی نهادی از طریق ارتباط بین مدرسه و کتابخانه</p>	<p>- ارائه کارت دعوت از سوی کتابخانه برای عضویت دانش‌آموزان در کتابخانه - هماهنگی با مدارس و معلمان پرورشی جهت بازدید از فضا و کتب کتابخانه - برگزاری برخی از کلاس‌های پرورشی مدارس در فضای کتابخانه - در نظر گرفتن فضایی برای نوشتن تکالیف درسی دانش‌آموزان در فضای کتابخانه</p>

برنامه‌های تعدیل و حداقل رسانی تأثیرات منفی و افزایش تأثیرات مثبت	پیامد منفی و مثبت احداث کتابخانه
- برقراری تفاهم‌نامه تبادل منابع با سایر کتابخانه عمومی، باغ ایرانی، دانشگاه الزهرا	
- مانیور کردن فضای کتابخانه از طریق دوربین مدار بسته در بخش‌های مختلف - کنترل و جلوگیری از سرقت وسایل مراجعان (لب تاپ، کیف و ...) - - ممانعت از استعمال سیگار در فضای کتابخانه با نصب بنر و تذکر مسئولان	کاهش آسیب‌های اجتماعی
- انتخاب مدیر کتابخانه از طریق فراخوان و جذب در سطح محله - تشویق نویسندگان و فعالان فرهنگی محله برای معرفی کتب خود در این فضا - مشارکت گرفتن از مراجعان و اهالی محله برای اداره بخش‌ها یا ساعاتی از کتابخانه - واگذاری کنترل و نظارت بخشی از امور کتابخانه به اعضای کتابخانه - طراحی سیستم کتاب رسانی سیار (پیک کتاب) برای مردان و زنان سالمند و خانم‌های باردار	افزایش تعلق محله‌ای ساکنان
- تهیه و معرفی کتاب در زمینه فرهنگ شهرنشینی - تهیه و معرفی کتاب در زمینه مشارکت اجتماعی و حقوق شهروندی - تقدیر از اعضای قبول‌شده در کنکور سراسری - تقدیر از اعضای فعال و کتاب‌خوان کتابخانه	بالا رفتن سطح آگاهی و توسعه فرهنگی محله
- در نظر گرفتن امکانات و خدماتی مختلف از قبیل تکثیر، اسکنر و چاپگر برای مراجعان - سنجش رضایت دوره‌ای مراجعان از وضعیت خدمات کتابخانه - چالش تأمین بودجه منابع برای کتابخانه در بلندمدت - چالش تأمین هزینه خدمات نیروی انسانی برای کتابخانه در بلندمدت - در نظر گرفتن دوره‌های مختلف آموزش ضمن خدمت کارمندان کتابخانه - چالش سیاست‌های راهبردی کتابخانه زیر نظر معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری یا سایر سازمان‌های مرتبط با اداره کتاب در سطح شهر تهران	عدم استفاده مناسب از کتابخانه و ناپایداری پروژه در طول زمان

تعارض منافع

بنا به اظهار نویسنده، این مقاله تعارض منافع ندارد.

تشکر و سپاسگزاری

نویسنده از ناظر محترم پژوهش، مدیران معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، کارشناسان منطقه ۳ شهرداری و نیز کلیه مردم ساکن محله ده ونک، اعضای شوراییاریها، مدیران مدارس و فعالان محله‌ای تشکر می‌نماید.

ORCID

Ahmed Ghiasvand <http://orcid.org/0000-0003-4324-6556>

منابع

- اباذری، یوسف، چاوشیان، حسن. (۱۳۸۱). از طبقه اجتماعی تا سبک زندگی (رویکردهای نوین در تحلیل جامعه‌شناختی هویت اجتماعی)، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۲۰، پاییز و زمستان، ص ۲۷-۳.
- استوری، جان (۱۳۸۵) *مطالعات فرهنگی در باره فرهنگ عامه*، ترجمه: حسین پاینده، تهران، نشر آگه.
- امیدخدا، مریم، سپهر، فرشته. (۱۳۸۸) بررسی موضوعات مورد علاقه اعضای جوان کتابخانه‌های عمومی شهر تهران جهت مطالعه در اوقات فراغت، *مجله پیام کتابخانه*، پاییز، ۶۳، باکاک، روپرت. (۱۳۸۱). مصرف، ترجمه: خسرو صبری. تهران: نشر شیرازه، چاپ اول.
- بحرانی، محمود. (۱۳۷۹). بررسی عوامل مؤثر بر میزان کتابخوانی و مطالعه آزاد دانش‌آموزان متوسطه در استان فارس، *دستاوردهای روان‌شناختی*، (۲)۷، ص ۸۵-۱۰۲.
- بنت، اندی. (۱۳۸۶). *فرهنگ و زندگی روزمره*، ترجمه: لیلجوافشانی و حسن چاوشیان، تهران: نشر اختران.
- بورادیو، پی‌یر (۱۳۸۰) *نظریه کنش؛ دلایل عملی و انتخاب عقلانی*، ترجمه: مرتضی مردیها، تهران: انتشارات نقش و نگار.
- بهزادفر، مصطفی، فتوحی اهل، فاطمه، عبدالحسین زاده، پریا. (۱۳۹۶). ارزیابی میزان پاسخدهندگی شاخص‌های اجتماعی، کارکردی و زیست محیطی پایداری در سنجش وضعیت و راهکارهایی محله‌های شهری (مورد کاوی محله ده ونک، تهران). *مجله دانش شهرسازی*، (۱)۱، ص ۱-۱۹.
- پولادی، کمال (۱۳۸۷) *رویکردها و شیوه‌های ترویج خواندن*، تهران، مؤسسه فرهنگی هنری پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان.
- رجب زاده، احمد (۱۳۷۶)، مصرف کالاهای فرهنگی خانوار در شهر همدان، خلاصه، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- رحمتی، ابولفضل، ربیعی فر، ولی اله. (۱۳۹۳). تبیین پایداری ساختار کالبدی محلات شهری (مطالعه موردی: محله ده ونک تهران)، کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و توسعه پایدار شهری، تبریز.

روچ کریس. (۱۳۸۷). *ارزیابی تأثیرات پروژه*. ترجمه: حسن چاوشیان. تهران: نشر اختران.
زاهدی، بیگدلی، فرهادیان، بهروز. (۱۳۸۱). *نظر مراجعان کتابخانه های عمومی خوزستان درباره تناسب مجموعه ها با نیازهای اطلاعاتی آنان*، *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، دوره هیجده، شماره دوم، پیاپی ۳۶. ص ۲۳-۱.

غیاثوند، احمد. (۱۳۹۴). *بررسی و شناسایی نیازهای مطالعه‌ای و رفتار کتابخوانی ساکنین ۳۷۴ محله در شهر تهران*، طرح پژوهشی، کارفرما: معاونت امور فرهنگی و اجتماعی، شهرداری تهران.

غیاثوند، احمد. (۱۳۹۰). *سبک مصرف کتاب و وضعیت کتابخانه‌های عمومی در شهر تهران*، تهران: انتشارات جامعه و فرهنگ.

فاضلی، محمد. (۱۳۸۲). *مصرف و سبک زندگی*، تهران: نشر صبح صادق، چاپ اول.
فرشی صبح بخیر، فاطمه. (۱۳۹۰). *ارزیابی تأثیر اجتماعی احداث، تکمیل و تجهیز کتابخانه‌های سطح منطقه ۱۸* (مطالعه موردی کتابخانه ۱۵ خرداد)، کارفرما: شهرداری منطقه ۱۸ شهر تهران.

قلناش، عباس (۱۴۰۰) *سنجش و اولویت بندی نیازهای فرهنگی و اجتماعی منطقه ۳ شهرداری تهران (بر اساس دیدگاه شهروندان با تأکید بر محله ده ونک)*، طرح پژوهشی، کارفرما: شهرداری منطقه ۳ شهر تهران.

محبوب، سیامک. (۱۳۹۰). *نگاهی به سرانه مطالعه در کشورهای پیشرفته، مجله کتاب ماه کلیات اطلاعات ارتباطات و دانش‌شناسی*، سال پانزدهم، شماره دوم.

معیدفر، سعید. (۱۳۸۸). *بررسی کالاها و خدمات فرهنگی شهروندان تهرانی در سطح محله‌ای*، طرح پژوهشی، کارفرما: معاونت اجتماعی - فرهنگی شهرداری تهران.

کسلر، دیرک. (۱۳۹۴). *نظریه های روز جامعه شناسی از اینزشتات تا پسامدرن ها*، ترجمه: کرامت الله راسخ، تهران: نشر آگه.

موتمنی، علیرضا، همتی، امین، مرادی، هادی. (۱۳۹۱). *شناسایی و اولویت بندی موانع جوانان در استفاده از خدمات کتابخانه های عمومی: مطالعه موردی شهرستان سمنان*، *تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، زمستان، شماره ۷۱، ص ۳۶۳ - ۳۸۴.

معماریان، غلامحسین (۱۳۸۴) *سیری در مبانی نظری معماری*، تهران: انتشارات سروش دانش.

References

- Bocock, R (1993). *Consumption*, London, Routledge
- Chaney, D (1996). *Life Style*. Routledge.
- Bourdieu, P (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*, Translated by Richard Nice, Routledge & Keagan Paul.
- Burdge, R. (2008). The focus of impact assessment (and IAIA) must now shift to global climate change. *Environmental Impact Assessment Review*. Vol 28, pp. 618-622.
- Vanclay, F. (2015). *Social Impact Assessment: Guidance for assessing and managing the social impact of projects*. International Association for Impact Assessment
- Veblen, T. (1953). *the Theory of the Leisure Class: An Economic Study of Institution*. Rev. ed. New York: New American Library.

References [In Persian]

- Abazari, Yusuf; Chavoshian, Hassan (2010), From Social Class to Lifestyle (New Approaches in Sociological Analysis of Social Identity), *Journal of Social Sciences*, Number 20, Autumn and Winter: 3-27. [In Persian]
- Storey, Jan (2016), *Cultural studies on popular culture*, translated by Hossein Payandeh, Tehran: Age Publication. [In Persian]
- Omidkhoda, Maryam; Sepehr, Fereshte (2008), *surveying topics of interest to young members of public libraries in Tehran for reading in their spare time*, Payam Library Magazine, Fall, 63. [In Persian]
- Bahrani, Mahmoud (1379), Investigation of the factors affecting the reading and independent study of secondary school students in Fars province, *Journal of Psychological Achievements*, 7 (2): 85-102. [In Persian]
- Behzadfar, Mustafa; Fatuhi Ahl, Fatemeh; Abdolhosseinzadeh, Priya (2016), evaluation of the responsiveness of social, functional and environmental indicators of sustainability in assessing the situation and finding solutions for urban neighborhoods (case study: Vanak village neighborhood, Tehran). *Urban Science Journal*, 1(1):1-19. [In Persian]
- Rajabzadeh, Ahmed (1376), *consumption of household cultural goods in Hamedan city* (abstract: Tehran city, Ministry of Culture and Islamic Guidance. [In Persian]
- Rahmati, Abolfas; Rabiei Far, Wali Elah (2013), Explaining the sustainability of the physical structure of urban neighborhoods (case study: Vanak village neighborhood of Tehran), *International Conference on Civil Engineering, Architecture and Sustainable Urban Development*, Tabriz. [In Persian]
- Roach Chris (2007), *evaluation of project effects*. Translation: Hasan Chavoshian. Tehran: Akhtaran Publication. [In Persian]
- Zahid, Bigdley; Farhadian, Behrouz (2008), Khuzestan public library patrons' attitude about the appropriateness of collections with their

- information needs, *Journal of Social and Human Sciences of Shiraz University*, Volume 18, Number 2, Serial 36: 23-1. [In Persian]
- Ghiasvand, Ahmad (2014), *study and identification of study needs and reading behavior of residents of 374 neighborhoods in Tehran city*, research project, Deputy of Cultural and Social Affairs, Tehran Municipality. [In Persian]
- Ghiasvand, Ahmad (2018), *Book consumption style and the state of public libraries in Tehran*, Tehran Society and Culture Publication. [In Persian]
- Fazli, Mohammad (2012), *Consumption and Lifestyle*, Tehran: Sobh Sadegh Publication, first edition. [In Persian]
- Farshi Sobh Bakhir, Fatemeh (2019), *evaluating the social impact of building, completing and equipping libraries at the level of district 8 (case study: Library 15 Khordad)*, municipality of district 18, Tehran city. [In Persian]
- Qaltash, Abbas (2020), *assessment and prioritization of cultural and social needs of the residents of District 3 in Tehran (based on citizens' attitudes with emphasis on Vanak village neighborhood)*, research project, Municipality of District 3, Tehran city. [In Persian]
- Mehboob, Siamak (2018), *study per capita in developed countries, Book of the month magazine (Ketar Mah)*, Colleges of Information, Communication and Science, 15th year, 2nd issue. [In Persian]
- Moaidfar, Saeed (2008), *Survey of cultural goods and services of Tehrani citizens at the neighborhood level*, research project, Deputy of Social and Cultural Affairs of Tehran Municipality. [In Persian]
- Kessler, Dirk (2014), *Current Sociological Theories from Eisenstadt to Postmoderns*, translated by: Karamatullah Rasakh, Tehran: Age Publication. [In Persian]
- Motmani, Alireza; Hemti, Amin; Moradi, Hadi (2013), Identifying and prioritizing the obstacles of young people in using public library services: Case study: Semnan city, *Journal of Information Research and Public Libraries*, Winter, No. 71: 363-384. [In Persian]
- Memarian, Gholamhossein (2004), *A Guide to the Theoretical Foundations of Architecture*, Tehran: Soroush Danesh Publication. [In Persian]

استناد به این مقاله: غیاثوند، احمد. (۱۴۰۲). ارزیابی تأثیر اجتماعی و فرهنگی احداث کتابخانه (کافه کتاب) محله ده ونک در شهر تهران، فصلنامه برنامه‌ریزی توسعه شهری و منطقه‌ای، ۸(۲۷)، ۱-۴۵.

DOI: 10.22054/urdp.2023.72987.1539

Urban and Regional Development Planning is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License...

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی